

MEĐUNARODNO OKRUŽENJE

MOGUĆNOSTI ZA SVE!

Brošura s praktičnim metodama uključivanja
te savjetima za pripremu, provođenje i praćenje
međunarodnih projekata za mlade ljude s manje
mogućnosti.

Besplatno preuzmite ovu te ostale SALTO
brošure na:

www.SALTO-YOUTH.net/Inclusion/

SALTO-YOUTH
INCLUSION
RESOURCE CENTRE

**MEĐUNARODNO
OKRUŽENJE**
MOGUĆNOSTI ZA SVE!

SALTO-YOUTH PODRAZUMIJEVA...

... “Podršku naprednom učenju i mogućnostima osposobljavanja” u sklopu programa Mladi na djelu (engl. Support for Advanced Learning and Training Opportunities). Europska komisija stvorila je mrežu osam SALTO-Youthovih resursnih centara radi poboljšanja provedbe europskoga programa Mladi na djelu koji mladima pruža dragocjena iskustva neformalnog učenja.

Cilj je SALTO-a potpora **europskim projektima unutar programa Mladi na djelu** koji se bave važnim pitanjima poput socijalne uključenosti ili kulturne raznolikosti pomoću akcija kao što su Inicijative mladih, regija kao što su EuroMed, Jugoistočna Europa ili Istočna Europa i Kavkaz, aktivnosti usavršavanja i suradnje te informatičkih alata za nacionalne agencije koje provode program Mladi na djelu.

SALTO-Youth u ovim europskim najvažnijim područjima osigurava **resurse, informacije i usavršavanje** za nacionalne agencije i osobe aktivne u radu s mladima u Europi. Nekoliko resursa u navedenim područjima dostupno je na internetskoj stranici **www.SALTO-YOUTH.net**. Na stranici pronađite internetski Europski kalendar osposobljavanja (European Training Calendar), Alate za osposobljavanje i rad s mladima (Toolbox for Training and Youth Work), trenere (poučavatelje) u radu s mladima (Trainers Online for Youth), poveznice na internetske resurse i mnogo više...

SALTO-Youth aktivno surađuje s ostalima u radu s mladima u Europi poput nacionalnih agencija za program Mladi na djelu, Vijeća Europe, osoba aktivnih u radu s mladima u Europi i mentorima te organizatorima edukacija.

SALTO-YOUTH OV RESURSN I CENTAR ZA UKLJUČENOST WWW.SALTO-YOUTH.NET/INCLUSION/

SALTO-ov Resursni centar za uključenost (Belgija, Flandrija) zajedničkim radom s Europskom komisijom nastoji uključiti mlade osobe s manje mogućnosti u program Mladi na djelu. SALTO-ova Uključenost pruža podršku nacionalnim agencijama i osobama aktivnima u radu s mladima pomoću:

- tečajeva usavršavanja o temi uključenosti te za specifične ciljne skupine izložene socijalnoj isključenosti
- usavršavanja i metoda te alata za rad s mladima radi pružanja podrške projektima uključivanja
- praktičnih i inspirativnih publikacija za međunarodne projekte uključivanja
- ažuriranih informacija o pitanjima uključenosti te mogućnosti putem Inclusion News letter (hrv. Newsletter o uključivanju)
- korisnih poveznica s komentarima o mrežnim resursima za uključenost
- pregleda imena trenera i osoba za podršku na području uključenosti i mladih.

Svi navedeni resursi važni su u lepezi socijalno isključenih ciljnih skupina te se mogu pronaći na stranici Inclusion SALTO-Youthove internetske stranice: www.SALTO-YOUTH.net/Inclusion/

SADRŽAJ

O čemu brošura govori?.....	4
Osnovni pojmovi i definicije.....	5
Značenje riječi: uključivanje.....	6
O čemu brošura govori.....	6
Kako se služiti brošurama u praksi?.....	9
Priprema – Kako početi?.....	10
Očekivanja.....	11
Motivacija.....	16
Praćenje.....	20
Teambuilding.....	21
Međukulturalna svijest.....	23
Procjena rizika.....	26
Financije.....	32
Praktično planiranje.....	33
Provedba – Na putu.....	36
Dinamika međunarodne skupine.....	37
Komunikacija.....	44
Upravljanje raznolikošću.....	47
Aktivno sudjelovanje.....	48
Pravila i ovlasti.....	50
Rješavanje sukoba.....	51
Upravljanje kriznim situacijama.....	54
Kraj i doviđenja - Završetak.....	56
Finale – Što se sljedeće događa?.....	60
Podnošenje izvještaja.....	62
Razmjena dojmova i razmatranje vrednovanja.....	62
Aktivno sudjelovanje.....	64
Metode i primjene vrednovanja.....	65
Što poslije?.....	82
Planovi staza.....	82
Promicanje pozitivnih strana.....	83
Autori ove brošure.....	84
Referencije – Želite li znati više?.....	86
Materijali dostupni na internetu.....	87
Impresum.....	88

Osobe koje se bave uključivanjem, nacionalne agencije i SALTO-ov Resursni centar za uključenost utvrdili su potrebu za izdavanjem praktične publikacije s konkretnim metodama koje one mogu odmah primijeniti u međunarodnim projektima s mladim osobama s manje mogućnosti.

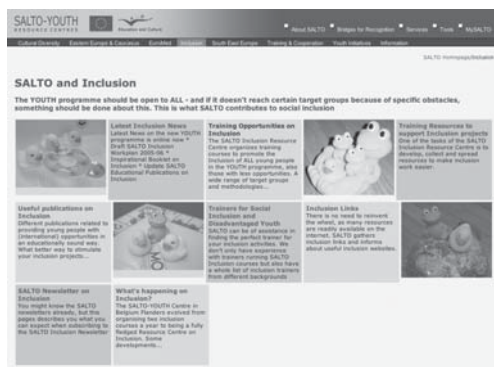
UVOD O ČEMU BROŠURA

GOVORI

Svrha ove brošure nije uvođenje čitatelja u teorijsku raspravu o praksi rada s mladima u međunarodnom okruženju niti je posrijedi pokušaj utvrđivanja i rješavanja svih mogućih izazova vezanih uz uključivanje mladih osoba s manje mogućnosti u međunarodna iskustva - za to bi nam bila potrebna kristalna kugla, čarobni štapić, “izvanosjetilna percepcija”, možda čak i pomoć “hobita”!

Naš je zadatak osmisliti praktičnu brošuru za osobe koje se bave uključivanjem mladih s manje mogućnosti u međunarodne projekte. Na temelju iskustava autora brošure **cilj je dokumentirati dobre primjere iz prakse i konkretne metode rada koje će čitatelju omogućiti povećanje sudjelovanja mladih osoba s manje mogućnosti te smanjenje njihove isključenosti iz međunarodnih pojedinačnih i skupnih iskustava.** Ova se brošura, nadopunjena Smjernicama za društvenu uključenost, koje više omogućuju “trenutačnu primjenu”, te inspirativnom brošuricom o uključivanju Europske komisije, cilj koje je dati primjere i motivirati, više usredotočuje na konkretne situacije koje se mogu dogoditi u trima kritičnim fazama - **PLANIRAJ, URADI, PREGLEDAJ** - međunarodne aktivnosti – upravo zato što raspoložemo primjerima osoba iz Škotske, Rumunjske, Španjolske i Belgije te nizom SALTO-ovih resursa Inclusion.

Na kraju, no ne i manje važno, autori zahvaljuju mladim osobama i osobama aktivnima u radu s mladima diljem Europe koje su izrekle svoje mišljenje i stajališta o sadržaju i kontekstu ove publikacije – vi znate o kome govorimo!

OSNOVNI POJMOVI I DEFINICIJE PAZI ŠTO GOVORIŠ!

Jezik je jedan od najmoćnijih oblika društvene komunikacije.

Bilo u govornom, pisanom ili znakovnom izričaju svi se njime svakodnevno služimo kako bismo drugima izrazili svoje osjećaje, misli i stajališta. Problem je pri uporabi jezika u tome što vrlo lako može nastati pogrešno tumačenje.

➡ Za više obavijesti o kulturalnim razlikama posjetite www.SALTO-YOUTH.net/ Diversity/ i Smjernice za međukulturalno učenje

U brošuri rabimo ključne fraze i riječi o kojima bi se moglo mnogo raspravljati te ih se pogrešno tumačiti, pa kako bi se izbjegla dvosmislenost ili teorijska rasprava, (arbitrarne) definicije koje rabimo u brošuri navedene su ovako:

ZNAČENJE RIJEČI: UKLJUČIVANJE

POJAM...

Uključivanje, kao termin ili pojam, obuhvaća širok raspon iskustava i mogućnosti koje pomažu mladim osobama u stvaranju osjećaja pripadnosti, građanstva i identiteta. Ono ne znači samo imati pristup zapošljavanju, obrazovanju i razumnom (ekonomskom) životnom standardu nego i svladavanje prepreka na putu socijalnih mogućnosti, a to su nizak prihod, diskriminacija, strah od nepoznatog i nedovoljan pristup relevantnim iskustvima učenja.

... PROVEDENO U PRAKSI

Uključivanje u praksi stalan je participativni proces (proces koji prepoznaje mlade kao stručnjake na području njihovih vlastitih života, koji osnažuje pojedince u kontroliranju procesa i postavljanju ciljeva prema okolnostima u kojima se trenutačno nalaze) koji mladima, neovisno o dobi, spolu, seksualnom opredjeljenju, etničkom podrijetlu, vjerovanju, socioekonomskom položaju ili sposobnosti pruža vještine, znanje i mogućnosti potrebne za aktivno sudjelovanje (posjedovanje moći i mogućnosti kako bi pridonijeli te kako bi se taj doprinos prepoznao i poštovao) kao jednaki građani na svim društvenim razinama, čak i na načine koje nikada ne bi povezali s uključivanjem: sastajanje s prijateljima, odlasci u kino, kafiće i klubove jer često upravo ta iskustva i mogućnosti pridonose kvaliteti naših života.

- **Više o konceptu i praksi projekata socijalnog uključivanja možete pronaći u ostalim brošurama SALTO Inclusion i Smjernicama za društvenu uključenost.**

SREDIŠTE BROŠURE

Kad je posrijedi ova brošura, **uključivanje** govori o procesu povećanja sudjelovanja mladih osoba s manje mogućnosti **te smanjenju njihove isključenosti iz međunarodnih pojedinačnih i skupnih iskustava** unutar programa Mladi na djelu.

NEKOLIKO CITATA

Navedene prepreke sprječavaju mlade u pristupu formalnom obrazovanju, transnacionalnoj mobilnosti i aktivnostima neformalnog obrazovanja osmišljenim unutar programa Mladi na djelu te sudjelovanju, aktivnu građanstvu, osnaživanju i općenito uključivanju u društvo.

- Obrazovne:** mlade osobe s poteškoćama u učenju, osobe koje su rano napustile školovanje ili osobe koje nisu završile školu.
- Društvene:** (bivši) prekršitelji, (bivši) ovisnici o drogama, mladi i/ili samohrani roditelji, siročad, mladež u neizvjesnoj ili nezadovoljavajućoj i frustrirajućoj privatnoj/obrazovnoj/profesionalnoj situaciji, mladi koji su iz određenih razloga diskriminirani itd.
- Ekonomске:** nizak životni standard, nizak prihod, ovisnost o sustavu socijalne skrbi, dugotrajna nezaposlenost itd.
- Mentalne:** mladi s mentalnim invaliditetom.
- Fizičke:** mladi s tjelesnim invaliditetom ili s kroničnim zdravstvenim proble bolesti.
- Kulturalne:** mladi migranti ili izbjeglice iz migrantskih ili izbjegličkih obitelji, mladež nacionalne ili etničke manjine, mladi s problemima jezične prilagodbe itd.
- Geografske:** mladi iz udaljenih ruralnih/gorskih područja, s malih otoka, iz problematičnih urbanih područja.

- *Europska komisija, Strategija za uključenost, CJ/04/2003-EN*

“Socijalno uključivanje proces je kojim se ulažu naponi kako bi se omogućilo da svi, neovisno o iskustvima i okolnostima, mogu ostvariti svoj potencijal u životu.”

- *Partnerstvo za socijalno uključivanje mladih Edinburgh*

“Uključivanje ne znači da smo svi isti. Uključivanje ne znači da se svi slažemo. Uključivanje ponajprije s poštovanjem i zahvalnošću slavi našu raznolikost i različitost. Što je veća raznolikost, to je bogatija naša sposobnost stvaranja novih vizija. Uključivanje govori o prihvaćanju različitosti te prepoznavanju mogućnosti u njima, a ne nedostataka.”

- *www.inclusion.com*

MLADE OSOBE S MANJE MOGUĆNOSTI

“Mlade osobe s manje mogućnosti” termin je koji služi za definiranje ciljne skupine prema kojoj su usmjereni naponi socijalnog uključivanja programa Mladi na djelu.

👉 Pročitajte više o ovoj temi u inspirativnoj brošuri: “Uključimo sve u program Mladi”

Ovaj se termin rabi kako bi zaštitio mlade od stigmatizacije koju nose izrazi “izloženi riziku”, “u nepovoljnom položaju” te “mladi s invaliditetom”. U kontekstu ove brošure mlade osobe s manje mogućnosti definiramo kao mlade koji, zbog jednog ili više društvenih i/ili ekonomskih razloga, ne mogu jednako aktivno sudjelovati u međunarodnim pojedinačnim ili skupnim iskustvima u programu Mladi na djelu.

“Ako ljudi ne izlaze iz svojih kućanstava, ako ne napuštaju svoju četvrt ili dom, podiže se zid. Ne vide ništa izvan svojeg doma ili svoje zemlje. To je opasno. Izići i družiti se znači upoznati druge ljude. To vam daje osjećaj da možete promijeniti svijet. Zid koji sprječava da iziđemo i upoznamo druge mora se srušiti.”

Bijela knjiga politike za mlade: doprinos najsiromašnijih mladih osoba, *International Movement ATD Fourth World, 2001.*

SUDJELOVANJE

Sudjelovanje podrazumijeva okruženje podrške koje osnažuje mlade osobe za postavljanje ciljeva i **preuzimanje kontrole nad procesom. Okruženje koje stvara mogućnosti kako bi mladi započeli s međunarodnim iskustvima i upravljali njima. Okruženje u kojem se donošenje odluka dijeli između mladih i radnika, u kojem radnici imaju ulogu motivatora i mentora.** Okruženje koje osnažuje mlade te im u isto vrijeme omogućuje da pristupe i uče iz životnih iskustava i stručnosti radnika.

- 👉 Za više obavijesti o sudjelovanju pogledajte *Hart. R. A., Children’s Participation: The Theory And Practice Of Involving Young Citizens In Community Development And Environmental Care (UNICEF 1997.)* i poglavlje brošure **POSLIJE SVEGA?** (str. 60).

PUTOVI

Putovi podrazumijevaju korake koje mladi čine i akcijske planove koje izrađuju u svojem uključivanju u društvo i pristupanju boljem životu.

- 👉 Za više obavijesti pogledajte brošuru “**Pokreni stvari rukama**” iz iste SALTO-ove serije **Inclusion**

KAKO SE SLUŽITI BROŠUROM?

Brošura se sastoji od tri dijela. Svaki pokušava utvrditi i riješiti specifične situacije koje se mogu dogoditi tijekom triju, jednako važnih, kritičnih faza - PLANIRAJ, URADI, PREGLEDAJ - neke međunarodne aktivnosti koje uključuju mlade osobe s manje mogućnosti.

- ☛ **PLANIRAJ, URADI, PREGLEDAJ** prilagodba je Kolbova ciklusa učenja, a ako želite saznati više, pročitajte Kolb, D. A. (1984.) *Experiential Learning: Experience as the Source of Learning and Development*, Prentice-Hall Inc., New Jersey

1. dio daje pregled onoga što obuhvaća **“Priprema”** – faza planiranja aktivnosti

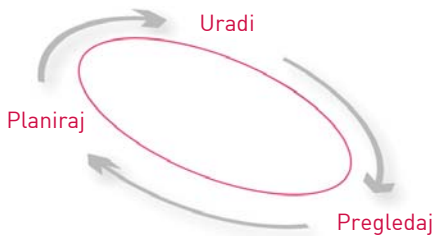
“Priprema” podrazumijeva aktivnosti koje vode do međunarodnog događanja.

2. dio je pregled **“Provedbe”** – radne faze aktivnosti.

“Izvedba” podrazumijeva aktivnosti koje se odvijaju tijekom događaja.

3. dio govori o **“Poslije”** – fazi pregleda aktivnosti.

“Poslije” podrazumijeva pregled aktivnosti faza **“Pripreme”, “Provedbe”, “Finala”** te **“Poslije svega?”** (*dugoročniji ishodi – kako je iskustvo utjecalo na buduće korake sudionika*).

O ova tri dijela i o gore navedenim trima kritičnim fazama razmišljajte kao o međuovisnim uključivim temeljima vašeg puta k povećanju sudjelovanja mladih s manje mogućnosti te smanjenju njihove isključenosti iz međunarodnih pojedinačnih ili skupnih iskustava u programu Mladi na djelu.

Na vašem će vam putovanju pomoći ☛ **poveznice** (za daljnje čitanje) i ★ **savjeti** (kako prilagoditi alate i metode kako bi odgovarali vašim specifičnim potrebama).

Sretno!

Jeste li čuli priču u maskiranom superjunaku koji je, pošto je vidio sve ostale superjunake na djelu, smatrao kako je jedino što mora napraviti pobrinuti se da svaku večer prije odlaska u akciju nosi čisto donje rublje? Ne, vjerojatno niste jer u svijetu superjunaka priprema zahtijeva mnogo više od provjeravanja čistoće donjeg rublja!

PRIPREMA KAKO

POČETI

Vjerojatno niste maskirani superjunak iako ljudi možda to od vas očekuju pa nije loše postupiti na ovakav način. Pristup superjunaka znači planirati i pripremiti se za svaki korak kako biste znali što radite i zbog čega: od početka do kraja...

- **Priprema znači biti spreman za očekivane i neočekivane ishode, osjećaje, aktivnosti i činjenice koje su u međunarodnim događanjima, uključujući mlade koji možda nisu naviknuti na prelaženje na drugu stranu ulice.**
- **Priprema znači biti spreman reagirati na sva ona neočekivana pitanja, situacije ili ponašanja na koja možete naići tijekom takvih aktivnosti u radu s mladima.**
- **Priprema znači da su osobe aktivne u radu s mladima, kao i mladi, uistinu uključene i predane pripremi, izvođenju i ocjeni tih aktivnosti.**
- **Priprema znači da motivacija ne pada s neba već dolazi od svih koji su uključeni: osoba aktivnih u radu s mladima, mladih, članova obitelji, mentora i prijatelja.**
- **Priprema znači da svi znamo koliko je važno pripremiti se za sve i svašta.**
- **Priprema je knjiga receptata koja vam govori o tome koji su najvažniji sastojci da bi izgled i okus vašega međunarodnog projekta uključivanja bili poput onih najboljega kolača koji ste ikada pripremili!**

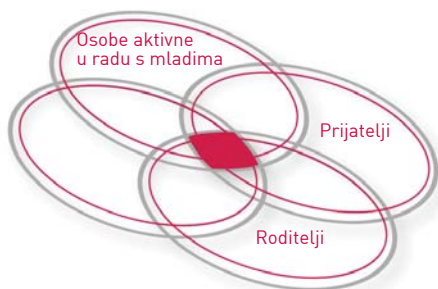
Stoga, u ovom dijelu brošure govorimo o važnosti očekivanja (osoba aktivnih u radu s mladima i mladih, kao i povezanog društvenog okvira), motivacije (uključujući praćenje i stalno ocjenjivanje), teambuildinga (temelj izgradnje radne skupine), međukulturalne svijesti (u širem smislu, ne samo vezane uz rasu i stereotipove), **procjene rizika** (što ne smijemo zamijeniti rješavanjem međuljudskih konflikata o kojima je riječ u dijelu **Što tijekom?**), neizbježnih problema s novcem i procesu praktičnog planiranja.

Krenimo stoga koracima na putu Pripreme...

OČEKIVANJA

U pripremi međunarodne aktivnosti u čije su planiranje (definiranje ciljeva, aktivnosti, rokova, resursa itd.), izvođenje i ocjenjivanje mladi aktivno uključeni presudno je u svom se radu usredotočiti na potrebe i očekivanja mladih, ali i ostalih sudionika: osoba aktivnih u radu s

mladima, vršnjaka, roditelja itd., jer bilo kakva promjena koja se dogodi neće utjecati samo na mlade nego i na članove njihove društvene mreže. Dodatna je vrijednost društvene mreže mogućnost promicanja potencijala projekta širem krugu ljudi i stvaranja osjećaja “vlasništva” u široj zajednici.

Jedan način na koji se to može učiniti uspostavljanje je vizualizacije zajedničkih očekivanja svih sudionika, provedene kao sjecište ili raskrižje. To sjecište ili raskrižje može biti temelj na kojem se projekt temelji i pomaže pri održavanju svih sudionika na putu.

OČEKIVANJA MLADIH

Spremanje kovčega

Jedan je od načina nošenja s očekivanjima mladih raspraviti o tome koje osnovne stvari moraju spremati u svoje kovčege.

Materijal: listovi papira, bojice ili olovke, slobodan prostor (zid ili ploča)

Pripremite listove papira objašnjavajući:

Skupinu uputite ovako:

“Putujete u stranu zemlju. Napišite ili nacrtajte najmanje deset pojmova (stvari, očekivanja: stvari koje biste htjeli da se dogode, mišljenja) za koje smatrate da su potrebni za putovanje.”

Mladima dajte od pet do deset minuta kako bi osmislili svoje popise, a zatim ih zamolite da svoje “kovčege” stave na zid ili ploču. U velikoj skupini pregledavaju sadržaj i pokušavaju svrstati “kovčege” u skupine: mišljenja, stvari, očekivanja itd. Pokušajte što jasnije ustanoviti što bi mladi željeli da se dogodi, a što ne te sa svojega gledišta izdvojite što je ostvarivo, a što nije.

S nogama na zemlji, potrudite se da mladi dođu do realnih i ostvarivih ciljeva i ishoda: zapamtite da se bavite uključivanjem te kako su velik dio posla pozitivno ponašanje i tolerantna stajališta prema životu i raznolikosti.

- ★ **Savjet: Neka bude lako.** Objašnjavajući aktivnosti, rabite izdvojene riječi i lako razumljive upute. Alate ćete možda morati prilagoditi specifičnim potrebama skupine (uključivanje znači uključiti sve), pa ako radite s osobama koje imaju teškoća s čitanjem i pisanjem, donesite stari kovčeg iz svojeg ormara i zamolite mlade da u njega stave što im je potrebno za put: napisano na papiru, sliku izrezanu iz časopisa... Vi ste superjunak, upotrijebite svoju maštu!
- ★ **Savjet: Ocjenjivanje je aktivnosti presudno; što su jasnija postignuća aktivnosti, to je jasnija dodatna vrijednost.** Nemojte samo “odraditi” aktivnost. Važno je popratiti je zaključcima i ocjenjivanjem kako biste mladima omogućili da razmisle o onome što se dogodilo, ocijene svoje iskustvo te da odluče što će sljedeće učiniti. Na kraju svake aktivnosti provedite vrijeme u razgovoru o onome što su mladi naučili te kako to povezuju s vlastitim životom. Prošlost ne možete promijeniti, ali možete promijeniti sutra svojim djelovanjem danas – um koji je ispunjen novim iskustvom nikada se neće ograničiti starim!

Za više obavijesti o alatima i tehnikama pogledajte dijelove brošure “Poslije?” i “Poslije svega?” (str. 60. - str. 82.).

OČEKIVANJA OD DRUŠTVENE MREŽE

Pa kako otkriti očekivanja svih drugih sudionika? Lako je. Živimo u novome društvu, na autocesti novih tehnologija među komunikacijom i informacijama: internet, SMS, e-pošta i tradicionalniji mediji poput televizije, telefona, radija, čak i samo razgovora! Postanite novinar na jedan dan:

Novosti!

Zamolite mlade da o međunarodnoj aktivnosti u kojoj sudjeluju prikupe stajališta i mišljenja svojih roditelja, vršnjaka, susjeda ili ostalih članova obitelji.

Informacije se mogu prikupiti na različite načine: diktafonima (ako je moguće), SMS-om, pisanim bilješkama ili slikama.

Kad su sve informacije prikupljene, mladi zajedno analiziraju podatke određujući zajedničke teme i filtrirajući informacije koje smatraju nekorisnima ili nevažnima.

- ★ **Savjet: Ova aktivnost može poslužiti za pronalaženje pokrovitelja ili tijela javne uprave koji u projektu vide interes.**

ZAJEDNIČKA OČEKIVANJA

Može se dogoditi da različiti sudionici imaju različita očekivanja; ono što bi mladi željeli iskusiti ili naučiti možda je posve drukčije od onoga što njihovi roditelji ili pokrovitelji očekuju da će naučiti. Na mnoge načine ovu situaciju možete riješiti i okrenuti u pozitivno iskustvo učenja za mlade.

Mladima je potpuna transparentnost neprocjenjivo važna kako biste im pokazali da ne radite pod pritiskom ili prema administrativnom nalogu te da ste se vi, kao i oni, sposobni prilagoditi kako biste izradili projekt. Objasnite “procedure” rada u međunarodnom okruženju, postupke prijave, ciljeve, financiranje i pokrovitelje (općina, lokalna ili središnja vlast, Europska komisija) te istaknite kako se zajedničkim radom koji se bavi tim pitanjima može postići zajedništvo očekivanja.

Pokrovitelje i članove njihovih društvenih mreža obavijestite o svim odlukama koje donosite i promjenama kako biste izbjegli nesporazume. Poštujte načelo uključivanja uključujući ih izravno u proces donošenja odluka i provedbe promjena uzimajući u obzir njihovo mišljenje i očekivanja te prilagođavajući potrebe i želje kad god je to moguće ili korisno.

U tome će vam pomoći ove aktivnosti:

Kad narastem, bit ću...

Cilj je ove aktivnosti povezati očekivanja mladih s formalnim ciljevima projekta.

Prije svega stvorite opće i konceptualno razumijevanje što su to “ciljevi”. Započnite pokazujući mladima ovu tablicu:

Zovem se

Živim u

Od života očekujem

Od života očekujem

Zatim upitajte mlade kako zamišljaju cilj u okvirima nečega što žele postići u kratkom, srednjem i dugom razdoblju (imati motor, zaposliti se, proslaviti rođendan) te ih upitajte što misle da moraju učiniti kako bi to postigli. Važno je da shvate kako je to proces koji se ostvaruje korak po korak.

U sljedećoj fazi vježba uključuje zapisivanje (ili projiciranje, ako ste imućni i posjedujete prijenosno računalo i projektor) formalnih ciljeva, raspravu o njima i svrstavanje prema najvažnijem te donošenje odluke o potrebnim koracima kako bi ih se postiglo.

Vježbu završite provjeravanjem da su mladi posve razumjeli proces i povezali ga s početnim konfliktom očekivanja čijim se rješavanjem bavite, a za to će vam poslužiti popis. Još je bolji način provjere te obilježja službenog odobrenja “izrada putovnica”!

Moja prva putovnica

Kad su mladi odredili svoja osobna očekivanja, zamolite ih da pripreme svoje putovnice s popisom ciljeva i očekivanja od projekta. (Ne mora biti ispisana na popularnom papiru u boji, no bilo bi lijepo kad biste ga sebi mogli priuštiti!)

Zamolite ih da svoje popise podijele s vama i drugim sudionicima (ali samo ono što žele podijeliti) te se dogovorite o zajedničkom načinu kojim ćete se služiti za ocjenjivanje postignutog: otisak prsta preko ciljeva ili očekivanja, potpis, iksić, smješkić.

The image shows a passport-style form template. It features a rounded rectangular border. On the left side, there is a square box labeled 'FOTO'. To its right, there are two lines of text: 'Ime' followed by a dotted line, and 'Ciljevi' followed by a dotted line. In the center, the word 'passport' is written in a large, light grey font. Below it, there is a line of text: 'Očekivanja' followed by a dotted line.

Dodatna je vrijednost u tome da se ovaj način može iskoristiti u bilo kojoj fazi vašeg projekta.

MOTIVACIJA

PUTNE KARTE ZA SVAKOGA

Pošto ste ustanovili zajedničke ciljeve i očekivanja, sljedeći je korak pobrinuti se da svi ostanu motivirani i predani “svrsi”. Ovaj korak može biti poput dvosjeklom mača; s jedne strane imate niz jasno definiranih ciljeva na kojima radite, a s druge skupinu voljnih (nadajmo se!) osoba koje morate zadržati zainteresirane i na putu!

KAKO DO MLADIH I KAKO POSTIĆI DA NE SKRENU S PUTA

U radu s uključivanjem mladih najteži je zadatak zadržati ih zainteresiranima i motiviranima za međunarodnu aktivnost koja se od stvarnosti svakodnevna života čini udaljena svjetlosne godine. Stoga je važno ponovno potvrđivati, potvrđivati i potvrđivati svoje samopouzdanje i samopouzdanje drugih osoba i njihovu pojedinačnu i kolektivnu sposobnost za ispunjenje ciljeva i očekivanja.

U ovoj fazi projekta važan je čimbenik način na koji mladi provode privatno vrijeme. Ako ono što nudite mladi smatraju dosadnim i neprivlačnim, vjerojatno će slobodno vrijeme radije provoditi radeći nešto drugo.

Morate stvoriti ugodno “ozračje” s kojim se mladi mogu poistovjetiti te usredotočiti aktivnosti na teme i pitanja koji su im važni i zanimljivi. Najvažnije je od svega stvoriti uključivo

okruženje učenja koje istodobno osnažuje i ohrabruje mlade na “poduzimanje akcije” i aktivno sudjelovanje te koje im pruža podršku. U redu je tražiti pomoć, ona je katkad potrebna čak i superjunacima!

NAČELO “3 C”

Podrška je razlika između općeprihvaćena projekta i projekta uključenosti. Uključivanje znači jednakost mogućnosti. Svaka mlada osoba i skupina različite su pa je važno prilagoditi projekt ciljnoj skupini. Kako bi se povećao osjećaj postignuća sudionika, razmotrite načelo “3 C”.

- Ciljevi bi trebali biti **izazov (engl. challenge)** kako bi potaknuli osjećaj postignuća (osjećaj “uspjeli smo” koji slijedi); međutim, preambiciozni bi ih ciljevi mogli zastrašiti (niz je povezanih manjih ciljeva “lakše probavljiv”).
- Projekt bi trebao biti prilagođen **sposobnostima (engl. capacities)** mladih (mali uzastopni uspjesi potiču rast samopouzdanja i razvoja vještina).
- Teme bi trebale biti **povezane (engl. connected)** sa svijetom mladih (relevantne i zabavne; pokretač motivacije i predanosti osjećaj je vlasništva: “naš projekt”).

Držati mlade uključene i na putu prema otkriću znači voditi ih korak po korak od početka do kraja, ne ostavljajući pojedince na raskrižjima ili graničnoj kontroli.

Pa, kako ćete to učiniti? Dakako, korak po korak.

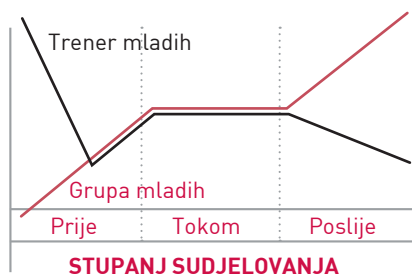
Opasne misli

Tematski film dobar je način poticanja mladih da razmišljaju o uključivanju i sudjelovanju. Film *Opasne misli* dobar je primjer. Službenica mornarice ostavlja vojnu karijeru kako bi postala nastavnica engleskog jezika u gradu. Unatoč teškom okruženju, poteškoćama u vezama s društvenim mrežama (odgajatelji, nastavnici i drugo osoblje u njezinu slučaju), odbijanju obitelji i sumnjičavosti mladih, vlastitim stilom uspijeva zadobiti povjerenje zahtjevnog razreda i potaknuti vjeru učenika u sebe.

Svrha je u tome da se film pogleda iz drukčije perspektive: što misle mladi? Mogu li se povezati s likovima u filmu? Ili je previše fiktivan ili nestvaran u usporedbi s njihovim današnjim načinom života?

Iskoristite ishode rasprave kako biste napravili mapu, povezanu s ciljevima projekta, o tome što su sposobni uraditi (kao u filmu, radne skupine za istraživanje književnosti), a što nisu.

- ★ **Savjet: Mladi mogu ponoviti ovu vježbu s članovima svoje društvene mreže. Ne moraju odabrati baš ovaj film jer cilj je povezati se s ljudima na audiovizualan, dinamičan, privlačan način, pa je metoda važnija od teme.**

Teško je zadržati motiviranost ljudi. Životna je činjenica da razina energije i predanosti tijekom pripremnih faza aktivnosti počinju opadati poput lišća biljke koja je predugo na suncu.

Organiziranje tulumu dobar je način punjenja baterija i održavanja svih na okupu:

Motivacijski tulum

Ključ je dobrog tulumu:

- ne prevelik broj gostiju
- dovoljno prostora
- glazba i zabavni program
- zaštićenost, sigurnost i dobra zabava.

U skladu s granicama zdravlja i sigurnosti delegirajte ove organizacijske zadatke mladima:

- zabavni program
- hrana i piće
- komunikacija
- financije
- uređenje
- sigurnost.

Delegiranje zadataka dobar je način ohrabivanja mladih za preuzimanje odgovornosti i njihovu pripremu za slične uloge ubuduće. Imajući to na umu, kad tulum završi, važno je posvetiti određeno vrijeme razgovoru o iskustvu učenja.

- ★ **Savjet:** Nemojte zaboraviti na utjecaj i važnost društvene mreže mladih. Možda radite s vrlo motiviranom skupinom koju strogo kontroliraju roditelji ili članovi obitelji. Možda su podvrgnuti društvenim ili zakonskim mjerama koje utječu na slobodu njihova sudjelovanja ili dolazaka. Zbog toga je važno znati i razumjeti načine života i potrebe vaše skupine te uključiti članove njihove društvene mreže, gdje i kada se to može, ne samo pozivajući ih na tulum nego i ohrabrujući ih da svojim znanjem i stručnošću pridonese razvoju pojedinca, skupine i projekta.

Izgradnja mostova

Cilj: povezati očekivanja i motivaciju, analizirati razinu sudjelovanja, osobnog razvoja, suradnje, komunikacije i odnosa

Materijali: škare, papir, kartonski papir u boji, gumeni štapići, najlon, bojice, kemijske olovke, bilježnice, mašta i kreativnost

Vrijeme: 45 – 60 minuta

Scenarij: Predstavljate poznatu građevinsku tvrtku i potpisali ste ugovor o gradnji mosta od Danske do Švedske ili Francuske do Ujedinjenoga Kraljevstva ili od Sicilije do Kalabrije. Obraćajući se mladima, iskoristite priliku kako biste ih poučili zemljopisu Europske unije: upotrijebite karte, prezentacije power point, satelitske fotografije (OK, ovo je posljednje možda preskupo: zaboravite).

Druga je tvrtka potpisala ugovor o gradnji istog mosta, ali s druge strane. Kako ćete riješiti situaciju, hoćete/možete li raditi s drugom tvrtkom kako biste zajedno izgradili mostove?

Pravila: Svaka skupina može odabrati nadglednika i osobu za odnose s javnošću

Svaka skupina započinje vježbu bez komunikacije s drugom skupinom

Nadglednik, poslije pregovora s pomagačem, može biti demokrat, nezainteresiran ili diktator

Skupine imaju samo dvije prilike u kojima predstavnike koji su zaduženi za odnose s javnošću šalju na sastanak s drugom skupinom. Za komunikaciju s drugom skupinom smije se rabiti samo “materinski jezik”.

Poslije isteka određenog vremena obje skupine moraju pokušati spojiti mostove; to vjerojatno neće moći! Na kraju vježbe odvojite vrijeme za raspravu o tome kako su se sudionici osjećali, što su naučili iz iskustva i kako bi ubuduće pristupili sličnu zadatku.

PRAĆENJE

Sjećate li se kolača o kojem je već bilo govora? Ako ste već zaboravili, vratite se na stranicu uvodnog dijela kako biste osvježili pamćenje! Evo ga! – S najboljim kolačem koji ste u svojim mislima ikada pripremili razmislite o tome što morate učiniti da biste i ubuduće imali sve one **glavne sastojke** kako bi i dalje vrijedili i bili važni za ispunjenje vaših ciljeva. Ako tražite drugo mišljenje, ne zaboravite uključiti članove društvene mreže mladih kada dođe vrijeme kušanja!

Praćenje ne znači neprestano provjeravanje mladih: “Kako si?”, “Jesi li dobro?”, “Kako je motivacija danas?” Jasno da je to važno znati, no gnjaveći stalnim pitanjima, možete doći do odgovora koje tražite, ali možda i uopće ne dobijete odgovore! Stoga budite kreativni, pobrinite se da vaše metode znače sudjelovanje te da su privlačne i zanimljive.

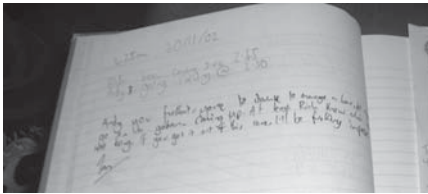
Vruće vijesti korisne su za ovu svrhu, a o tome smo govorili prije. Kako biste održali kontinuitet, neka imaju status stalne rubrike rabeći ih u fazi “**Pripreme**”, “**Provedbe**” i “**Finala**” aktivnosti.

Za bolje razumijevanje dinamike skupine, zašto ne bismo otputovali u daleki svemir:

Brodski dnevnik

“U.S.S. Enterprise, zvjezdani nadnevak 0506005, u blizini maglice Orion...”

“**Kapetanov dnevnik**”: zamolite mlade da vode zajednički dnevnik koji bi radi uključivanja trebao sadržavati fotografije s vježbi, crteže ili pjesme.

U posljednjoj kućici navedenog primjera zapazite dio za osobna stajališta koji mladima omogućuje praćenje vlastita razvoja i razvoj skupine ili projekta.

- ★ **Savjet:** Kao i u prijašnjim koracima, delegirajte odgovornosti za izgled dnevnika i nadgledanje njegova ispunjavanja.

I, dakako, nemojte zaboraviti provjeriti razinu motivacije jednostavno razgovarajući s mladima:

Skupština

Malo sjesti i razmisliti uvijek pomaže. No upamtite da nemaju svi mladi povjerenja kako bi se izjasnili u velikoj skupini, pa ne preporučujemo isključivo oslanjanje na ovu metodu.

TEAMBUILDING

NACIONALNA DINAMIKA SKUPINE

Teambuilding je proces koji pojedincima korak po korak omogućuje da upoznaju sebe i druge članove skupine kako bi zajedno određivali i postizali zajedničke ciljeve.

Odgovornost je osoba aktivnih u radu s mladima osigurati da je iskustvo teambuildinga pozitivno iskustvo učenja za sve koji u njemu sudjeluju.

Teambuilding može biti jednak izazov za osobe aktivne u radu s mladima i mlade, zahtijeva vrijeme i trud, no sav će se trud isplatiti ako se učinkovito organizira.

Sljedeće su vježbe navedene kako bi vam pomogle u rješavanju situacija koje vjerojatno mogu nastati u organizaciji teambuildinga:

POVJERENJE I POUZDANJE

Bacanje jaja

Zamolite mlade sudionike da stanu u vrstu. Zatražite volontera koji će stati izvan ostatka skupine i dajte mu sirovo jaje. Osobi koja drži jaje recite da ga baci svakoj osobi u vrsti ne pomičući se s mjesta na kojem stoji. Pošto svatko od njih uhvati jaje, baca ga natrag. Zadatak postaje sve teži s pokušajima dobacivanja jaja osobama na kraju vrste.

- ★ **Savjet:** Pobrinite se da imate dovoljno jaja zbog malih nezgoda koje će se sigurno dogoditi i, dakako, pomagala za čišćenje nereda!

Tiha noć

Povežite oči polovici skupine. Drugom dijelu skupine napomenite da moraju biti posve tihi. “Nijeme” osobe moraju voditi one s povezom kroz sobu koja je ispunjena preprekama bez pomoći usmene komunikacije.

Mreža

Ne, nije riječ o internetu, nego o stvarnoj mreži. Razvijte mrežu od užadi među drvećem ili, ako ne možete van, među okvirom vrata. Svi mladi sudionici moraju proći kroz jednu od rupa u mreži kako bi prošli na drugu stranu. Svaka rupa može se upotrijebiti samo jednom bez dodirivanja mreže pa skupina mora raditi zajedno kako bi svi prošli kroz mrežu, služeći se svakom rupom samo jednom.

Osnivanje radnih skupina

Sada kad ste izgradili povjerenje i pouzdanje, sljedeći je korak zaposliti radnu skupinu: delegirati potrebne pripremne zadatke poput komunikacije s drugim nacionalnim skupinama, komunikacije s lokalnim medijima, pokroviteljima i članovima društvene mreže i pridobivanja podrške za vaš projekt.

Plemena

Razdijelite skupinu u više manjih podskupina. Podijelite listove papira s različitim imenima plemena (upotrijebite maštu ili iskoristite imena iz kulture ili naslijeđa drugih međunarodnih skupina). Kao specifičan pripremni zadatak, svaka skupina mora osmisliti vlastitu kulturu, ponašanje, pravila i ciljeve plemena. Na kraju vježbe manje skupine moraju obrazložiti svoje plemenske kulture cijeloj skupini. Ostavite vrijeme za raspravu o tome koliko su ishodi prikladni i ostvarivi.

- ★ **Savjet:** Uvijek postoji dobra izlika za tulum, pa zašto ne i plemenski tulum u organizaciji mladih. Osim dobre zabave, to će biti prilika da mladi pokažu koliko dobro u praksi provode naučeno.

Jak tim, poput jakog privatnog odnosa, potpomognut je zajedničkim uvjerenjima i načelima. Jak i učinkovit rese:

- zajednički ciljevi
- jasno i učinkovito usmjerenje
- jasno određene uloge i odgovornosti
- osjećaj pripadnosti i ponosa zbog dostignuća.

MEĐUKULTURALNA SVIJEST

Ako promotrite strukturu Europske unije, vidjet ćete je kao tijek međukulturalne razmjene. Rad na društvenom uključivanju ili uključivanju mladih ne razlikuje se toliko od rada s međukulturalnim pitanjima; u oba slučaja postoji izazov stereotipizacije i prepoznavanja i slavljenja raznolikosti.

OTVORENOST PROTIV ZATVORENOSTI

Prvi je korak izazvati stereotipna stajališta drugih kultura, tradicija i uvjerenja. U vašoj će skupini postojati kulturalne razlike. Stvorite okruženje koje slavi različitost i ujedinjuje skupinu u njezinoj raznolikosti.

Prije nego što počnete rješavati međukulturalna pitanja s mladima važno je da jasno razumijete temu i posvetite vrijeme kritičkom ispitivanju svojih misli i mišljenja te kako bi ona

mogla utjecati na iskustva učenja mladih. Vaša bi se priprema trebala sastojati od kontakta s djelatnicima koji imaju iskustvo u ovom području rada i ostalih važnih resursa.

Za više obavijesti pogledajte Smjernice za međukulturalno učenje

Otok Albatros

Materijali: odjeća, šminka (nije obvezno, ali je korisno), hrana, piće, šalice i tanjuri, tri stolice i sag.

- **Podijelite skupinu na ovaj način:**
- jedna skupina od dva muškarca i dvije žene
- jedna skupina od muškarca i žene
- ostali članovi skupine kao promatrači.

Scenarij igre uloga / upute sudionicima: posjetit ćete drugu kulturu, otok Albatros. Četveročlana skupina (dva muškarca i dvije žene) posjetitelji su. Skupina s dvoje članova (muškarac i žena) stanovnici su otoka.

Otočani dolaze na scenu, lijepo i divno odjeveni i uređeni. Muškarac sjeda na “predsjednički” stolac; žena pada na koljena pokraj njega.

Dolaze posjetitelji. Otočanka (imenom Alba) ustaje bosih nogu i prima posjetitelje za ruku dodirujući ramena, ruke, dlanove, noge, koljena i stopala žena. Alba ženama skida cipele i poklekne ih pokraj stolaca. Muškarce posjeda na stolce.

Otočanin (imenom Tros) i Alba razmjenjuju zvižduke i kliktaje jezikom. Kad Alba klekne pokraj Trosa, on je dodiruje po glavi kimajući glavom. Zatim Tros ustaje i pozdravlja svakog muškog posjetitelja rukujući se objema rukama, istežući njihova ramena te dodirujući gornji dio nogu suprotnim koljenom.

Poslije toga, Tros sjeda i ponovno dodiruje Albinu glavu. Alba reagira i ustaje, odlazi do žena i nudi im hranu i piće pokazujući im da se same posluže. Alba odlazi do muškaraca i služi im hranu i piće. Tijekom postupka Tros se neprestano Albi obraća na svom jeziku.

Napokon, Tros ponovno ustaje te Albi (koja se vratila u položaj na koljena) pokazuje da s njim krene do posjetiteljica. Alba im pomaže ustati te nakon dodirivanja stopala obaju žena poslije žučljiva dijaloga s Albom Tros jednu uzima za ruku i, u Albinoj pratnji, nestaje sa scene.

Razmjena dojmova: okupite mlade kako bi podijelili svoja mišljenja i tumačenja kulture otoka Albatrosa. Promatrači zapisuju sve komentare, kao što su to činili tijekom igranja scene, bilježeći govor tijela, reakcije, rečenice, izraze itd.

Slijedi trenutak istine: skupini objasnite kulturu otoka Albatrosa. Na ovom otoku stanovnici komuniciraju telepatijom pa se glasovima služe samo za privlačenje pozornosti. Žena ima vodeću ulogu u društvu otoka Albatrosa pa jedino ona može dirati majku zemlju svojim bosim nogama, koljenima i stopalima. Samo ona može dirati hranu i piće. Muškarac traži njezinu pozornost glasovima i malim dodirima. Pojam ljepote veličina je ženina stopala jer veće stopalo znači veći kontakt s majkom Zemljom pa su Alba i Tros odabrali posjetiteljicu s najvećim stopalima za štovanje ubuduće.

Vježbu završite podjelom skupine kako biste raspravili ovu rečenicu: “PRIJE smo vjerovali kako..., a SADA znamo da...”

URONITI U KULTURE

Iskoristite priliku kako biste posjetili neka mjesta ili susjedne krajeve u kojima žive ljudi iz drugih kultura. Unaprijed obavijestite ljude o svom dolasku i objasnite zbog čega ih posjećujete te što se nadate postići. Pitajte možete li intervjuirati pojedince i skupine, fotografirati i napraviti informativnu ploču ili prikazati informacije.

- ★ **Savjet:** Organizirajte večer kultura. Pozovite članove društvene mreže i, dakako, osobe koje ste intervjuirali i fotografirali da vam se pridruže.

Međukulturalni tjedan

Osmislite različite vježbe vezane uz različita kulturalna pitanja u različite dane: ponedjeljkom možete gledati tematski film, utorkom pripremati tipičnu ili tematsku hranu, srijedom biste mogli ... upotrijebiti maštu ili upitati mlade!

★ **Savjet:** Kao i uvijek, ne zaboravite na društvenu mrežu i pokroviteljske organizacije!

PROCJENA RIZIKA

Jeste li gledali TV serije u kojima apsolutno svi znaju što činiti, gdje biti i što reći? Jasno da je sve savršeno kad su imali vremena i mogućnosti ponoviti scenu i ispraviti što je pošlo po zlu. Kad bi život bar bio takav! Bez obzira na to koliko ste se dobro pripremili sve još može krenuti nizbrdo, pa se pripremite za očekivanje neočekivanog.

Kako biste se pobrinuli za sva (gotovo sva) iznenadna događanja, u rukavu biste uvijek trebali imati (ovu brošuru) plan B, plan C, a možda i plan D. Ti su planovi vaša **oprema za prvu pomoć** kojom ćete rješavati pitanja koja vas iznenade.

Popišite sve moguće slučajnosti, pogreške, nesporazume koji se mogu dogoditi tijekom vašeg projekta. Budite što realniji (nećete se morati baviti sprječavanjem sunčanice u Danskoj u studenome ni sanirati ugriz zmiје otrovnice zimi u Njemačkoj). Zatim razmislite o načinima na koje možete spriječiti rizike. Broj telefona, Crveni križ ili polumjesec, policijska postaja ili konzulat, preslika popisa sudionika, osiguranje ili ostali važni dokumenti, ili kratak sastanak prije aktivnosti sa svim sudionicima može biti sve što vam je potrebno da **upravljate rizikom**. S druge strane, ako ustanovite da je riječ o situaciji visokog rizika, poput vožnje kanuom sa skupinom neplivača, možda ćete morati potražiti savjet izvana, poduzeti daljnje korake, čak i odustati od sudjelovanja u prereznoj situaciji.

★ **Savjet:** Oživite iskustvo procjene rizika uključujući mlade u profesionalne simulacije rizika. Vladini i nevladini stručnjaci i organizacije poput Crvenoga križa i polumjeseca možda imaju ljude koji bi vam mogli ponuditi ovakvu obuku.

PRIMJER PROCJENE RIZIKA [MEĐUNARODNA MREŽA “ARTICLE 12”, ŠKOTSKAJ]

(nazivi su izmijenjeni zbog tajnosti podataka)

• **AKTIVNOST / DOGAĐAJ:** EURONET-OVA KONFERENCIJA, BRUXELES, 1. – 4. TRAVNJA 2003.
 • **HOTEL GEORGE, BRUXELLES (NOĆENJE), HOTEL RENAISSANCE (PRVI DAN KONFERENCIJE), EUROPSKI PARLAMENT (DRUGI DAN KONFERENCIJE)**

Djelatnici: Sandra James (voditeljica skupine), Sue McDonald, Diane Mendolia
 Mladi sudionici: Wendy Lee Thomson, Kerri Taylor, James Wood, Mhairi Kingsley

Aktivnost	Opasnosti	Tko je u opasnosti?	Postojeće mjere kontrole	Procijeniti rizik / Odrediti buduće djelovanje	Potpis procjenitelja
Put prema /iz mjesto događanja	(1) Ozljeda sudionika/ djelatnika na mjestu susreta/ u vlaku / avionu / autobusu	Sudionici/ osoblje	Roditelji /skrbnici/ bližnji upoznati s detaljir na puta Nadzor mladih na putovanju Sudionici upućeni na odgovarajuće ponašanje/ zdravlje i sigurnost Osoblje/djelatnici kvalificirani za pružanje prve pomoći	Nizak rizični čimbenik Daljnje djelovanje nije potrebno	

Aktivnost	Opasnosti	Tko je u opasnosti?	Postojeće mjere kontrole	Procijeniti rizik / Odrediti buduće djelovanje	Potpis procjenitelja
	(2) Nestale osobe	Sudionici/ djelatnici	<p>Sudionici upućeni vezano uz nadzor</p> <p>Potrebno nošenje tel. broj osoba zaduženih za hitne slučajeve tijekom cijelog puta</p> <p>Poduzete mjere za izvršavanje zaduženih za hitne slučajeve ako se sudionik ne pronađe u kratkom razdoblju</p>	<p>Nizak rizični čimbenik s obzirom na nadzor sudionika tijekom putovanja</p> <p>Daljnje djelovanje nije potrebno</p>	

Aktivnost	Opasnosti	Tko je u opasnosti?	Postojeće mjere kontrole	Procijeniti rizik / Odrediti buduće djelovanje	Potpis procjenitelja
	(3) Narušeno zdravlje (u manjoj mjeri) bolesti udaljenost od doma	Sudionici / djetlatnici	Medicinski podaci obaviješteni o obrascu za pristanak Važeće osiguranje za putovanja izvan zemlje Pristup telefonu radi kontakta s osobama u kući	Nizak rizični čimbenik Sudionici koji su već izbivali iz kuće	

Aktivnost	Opasnosti	Tko je u opasnosti?	Postojeće mjere kontrole	Procijeniti rizik / Odrediti buduće djelovanje	Potpis procjenitelja
<p>Hotel Renaissance (prvi dan)</p> <p>Zgrade parlamenta (drugi dan)</p>	<p>(1) Kontakt s nepoželjnim pojedincima</p>	<p>Sudionici / djelatnici</p>	<p>Svi sudionici smještaj u sobama (muškarci zasebno, žene zasebno) ili jednokrevetnim sobama</p> <p>smještaj u apartmanima</p> <p>Odvojene usluge od predstavnika drugih organizacija</p> <p>Sobe djelatnika u blizini soba mladih sudionika</p> <p>Sudionici uvijek u pratnji djelatnika</p>	<p>Nizak rizik</p> <p>Daljnje djelovanje nije potrebno</p>	

Aktivnost	Opasnosti	Tko je u opasnosti?	Postojeće mjere kontrole	Procijeniti rizik / Odrediti buduće djelovanje	Potpis procjenitelja
	(2) Ozljeda	Sudionici / djelatnici	Sudionici upućeni na odgovarajuće ponašanje/ zdravlje i sigurnost	Nizak rizik Daljnje djelovanje: sastanak na dolasku vezano uz izlaske/ sigurnost	

- ★ **Savjet: Procjena rizika ne odnosi se samo na mlade nego i na ostale sudionike i sam projekt. Stoga je pritom važno uzeti u obzir sve okolnosti jer vi i mladi sudionici možda izlet u kanuu niz rijeku Nil možete smatrati divnim i izazovnim iskustvom, ali njihovi roditelji i pokrovitelji projekta ne!**

Plan procjene rizika treba jasno objasniti svim sudionicima i postaviti ga na vidljivu mjestu sve dok projekt traje.

- ☛ **Za više obavijesti pogledajte SALTO-ov priručnik za upravljanje projektima i Smjernice za upravljanje projektima**

FINANCIJE

Bez novca ne možemo živjeti (možemo li?). Treba nam kako bismo kupili hranu i odjeću, kako bismo imali krov nad glavom i provodili međunarodne projekte.

Glavni izvor financiranja međunarodnog projekta može biti program Mladi na djelu Europske unije, ali postoje i ostale velike organizacije za financiranje kojima se možete obratiti.

- ☛ **Za više obavijesti o financiranju posjetite www.eurodesk.org, www.fundersonline.org ili pogledajte Smjernice za financiranje i upravljanje financijama.**

Kako biste ustanovili vaše ukupne potrebe za financiranjem i pristupili dodatnim potrebnim izvorima financiranja (katkad vanjski izvori financiranja nisu dovoljni kako bi podmirili sve vaše troškove pripreme i projekta) i pobrinuli se da svi mladi, bez obzira na ekonomski status, imaju podjednak “džeparac”, razmislite o ovom:

Saznajte koliko će novca biti potrebno cijeloj skupini (osobama aktivnim u radu s mladima i mladima) u određenoj stranoj zemlji.

Uvedite pojam “zajedničkog fonda” kako biste riješili ekonomsku nejednakost i financirali konkretne potrebe međunarodne aktivnosti: vodič, rječnik.

Definiranje uloga: tko će upravljati računom “zajedničkog fonda”, tko se brine za račune i fakture. Još je jedna pozitivna i ostvariva ideja otvoriti račun skupine u banci, a vlasnici su

mu sve osobe aktivne u radu s mladima i svi mladi sudionici.

Uključivanje mladih u proces prijavljivanja za financiranje: ako radite s mladima s niskim obrazovanjem, ovo je dobra prilika za poboljšanje njihovih “računovodstvenih” vještina.

UPRAVLJANJE NOVCEM

Praktične su aktivnosti najbolji način uvođenja mladih u svakodnevno upravljanje novcem u drugom okruženju (npr. stranoj zemlji).

Ulični sajam

Vežano uz već navedene vježbe Međukulturalna svijest i Međukulturalni tjedan, mogli biste zamoliti mlade da pripreme štand ili stol za sajam. Ovime će se podići svijest o svim koracima i fazama upravljanja novcem: kako doći do proizvoda, kako ih sami izraditi, kako odrediti cijene, koliko je novca potrebno za sajam i, na kraju, brojenje i pohranjivanje novca poslije sajma.

- ★ **Savjet:** Kako biste olakšali zajedničko upravljanje zajedničkim fondom odigrajte igru poput “Monopolyja”. Prilagodite igru vašem projektu tako da sami izradite ploču i valutu koja predstavlja obuhvaćene zemlje.

PRAKTIČNO PLANIRANJE

Dobro je praktično planiranje stvarno, odgovara potrebama vaše skupine i raspoloživom prostorom za povratnu informaciju i razmjenu dojmova.

Aktivnosti bi trebale biti jasno povezane s vašim izvorno određenim ciljevima i, ako je moguće, onima drugih skupina koje sudjeluju.

Aktivnosti planiranja i pripreme ravnoteža su praktičnog i kreativnog: previše popisa i uputa dosadit će mladima, ali njihov bi nedostatak mogao značiti da ste vi ili mladi propustili neku važnu informaciju ili potrebu. Tjedni planeri vrlo su dobar način postizanja ovakve ravnoteže.

PRIPREMA ZA POLIJETANJE - ODAŠILJANJE ↔ PRIPREMA ZA SLIJETANJE - PRIMANJE Simulacija

Izlazak u susjedstvo ili kampiranje dobre su prilike za pripremu mladih za pokretanje aktivnosti. Aktivnost se može izvesti duž obala otoka Albatrosa, a možete uključiti i članove društvene mreže kao goste ili “posjetitelje” iz druge zemlje. Tako će razumjeti kakvo će iskustvo mladi vjerojatno steći tijekom provedbe međunarodnoga projekta. (Putovanje u inozemstvo, osmišljavanje zajedničkih aktivnosti s ljudima iz druge zemlje ili kulture.)

Popis provjere

Pripremajući vježbu spremanje kovčega s početka ovog dijela brošure, došlo je vrijeme i za njezinu “provedbu u stvarnosti”. S mladima odredite koji su praktični koraci potrebni kako bi njihova iskustva bila pozitivna. Ishode predstavite u obliku popisa provjere na koji se mladi mogu referirati.

Na vašem popisu provjere svakako bi trebali biti: pristanak roditelja/skrbnika, relevantni medicinski podaci i lijekovi, detalji puta, smještaja, džeparac u valuti zemlje domaćina, dokumentaciju potrebnu za ishođenje vize, putovnice, općeniti vodič za propise zemlje domaćina, detalje kontakata za hitne slučajeve (u kući i u inozemstvu), odgovarajuću odjeću, presliku procjene rizika, ostala utanačenja za hitne slučajeve, osnovna pravila ponašanja ili “ugovore o prihvatljivu ponašanju” (engl. Acceptable Behaviour Contracts - ABC).

- 👉 Za više obavijesti o utanačenjima za hitne slučajeve, osnovnim pravilima ponašanja ili ABC ugovorima vidi poglavlje “Tijekom” brošure (str.36).

Komunikacija

Tijekom faza planiranja međunarodnoga projekta važno je uspostaviti otvorene komunikacijske kanale između osoba aktivnih u radu s mladima i samih mladih osoba. Možete iskoristiti tradicionalnije oblike komunikacije; pisma, slanje fotografija e-poštom itd., što može

potrajati, no zašto ne biste razmislili i o optimalnu iskorištavanju “superautoceste”: e-pošte, web-kamera, SMS-a, chata i videoprijenosa.

PRIPREMA ZA SLIJETANJE

Uz nekoliko iznimaka (nadamo se da vam nije potrebna viza kako biste putovali u druge zemlje), vježbe koje slijede u ovom dijelu jednako se primjenjuju na **projekte ugošćivanja**. Biti domaćin međunarodnoga projekta jednako je izazovno kao i pripremiti mlade za odlazak u drugu zemlju. Ključ je uspjeha u planiranju i pripremi, no iako ste nervozni i zabrinuti hoće li sve ići prema planu, čuvajte hladnu glavu te ako sve drugo padne u vodu, uhvatite se za planove B, C ili D!

Događanje je ostvarenje zadanih ciljeva, uz zadane resurse i rokove. Mnogi samo događanje, ono što se događa tijekom “provedbe”, smatraju najvažnijim dijelom projekta. Mi vjerujemo da su “priprema” (planiranje i priprema) i “finale” (evaluacija i praćenje zaključaka) jednako važni!

PROVEDBA NA

PUTU

Ovo se poglavlje bavi dinamikom skupine, komunikacijskim vještinama, društvenim i međukulturalnim pitanjima, aktivnim sudjelovanjem, pravilima i ovlastima, rješavanjem konflikata, upravljanjem krizom te završecima i oprostajima.

DINAMIKA MEĐUNARODNE SKUPINE

Nerijetko se događa da međunarodna grupa u “fazi osnivanja” prolazi kroz stanje inertnosti. U fazi osnivanja u kojoj se međusobno upoznaju mladi pažljivo istražuju granice prihvatljiva skupnog ponašanja. To je faza prijelaza od statusa pojedinca do statusa člana te formalnog i neformalnog ispitivanja vodstva osoba aktivnih u radu s mladima.

- 👉 **Za više obavijesti o fazama dinamike skupine vidi Tuckmanov model (1965.): Forming Storming Norming Performing and Adjourning.**

Fazu osnivanja skupine mogu pratiti:

- uzbuđenje, iščekivanje i optimizam
- sumnje i tjeskobe zbog projekta
- definiranje zadataka i načina ispunjavanja
- određivanje prihvatljiva ponašanja skupine
- donošenje odluke o tome koje informacije treba prikupiti
- duge rasprave o idejama i problemima, a za neke mlade sudionike nestrpljivost zbog rasprava
- teškoće pri otkrivanju nekih važnih problema.

S obzirom na to da se na početku toliko toga događa što odvlači pozornost mladih, skupina će možda postići malo toga, uglavnom vezano uz njezine ciljeve. Samo bez panike, to je posve normalno!

Ako se to dogodi tijekom vašega međunarodnog projekta, ne gubite vrijeme na govorancije (ili zabrinutost). Pokrenite prvu aktivnost odmah poslije uvođenja i objašnjavanja njezinih svrha.

Ujedinjeni u svojoj raznolikosti sudionici projekta uključivanja, kao i sudionici međunarodnoga projekta, raspolažu vrlo različitim potrebama i stilovima učenja, pa kako ste pomagač, vaše metode rada i predložena programa moraju odgovarati aktivnosti i svim članovima skupine.

Imajući to na umu, dobro je da se pomagači na projektu sastanu prije kako bi pripremili sve potrebne detalje za uspješan ishod projekta.

Ove sastanke financijski pokriva program Mladi na djelu.

👉 **Za više podataka o pripremnim sastancima pogledajte Programski vodič programa Mladi na djelu.**

Također može pomoći ako su neki pomagači već radili zajedno ili ako imaju iskustva sa sličnim aktivnostima. Međutim, ako je riječ o novom iskustvu, u planiranju vašeg programa pomoći će vam studije slučaja.

👉 **Za dobre primjere iz prakse pogledajte brošuru Europske komisije: “Uključimo sve u program Mladi”.**

Učinkovito potpomognut projekt uključivanja onaj je koji prepoznaje i slavi raznolikost, okuplja skupinu i gradi program korak po korak.

ŠTO JE POTREBNO ZA UČINKOVITA POMAGAČA SKUPINE?

Prvi je korak poznavati sebe. Učinkovito pomaganje skupini počiva na odgovarajućem ponašanju vas, pomagača. Ako želite da proces bude učinkovit, imajte na umu ovo:

- pokažite poštovanje
- uspostavite odgovarajuće radne odnose
- zaboravite prijašnje shvaćanje pojedinaca, skupina, zajednica
- predajte kontrolu
- gledajte, slušajte i učite
- učite iz pogrešaka
- pružajte podršku i dijelite
- budite iskreni
- budite samokritični i samosvjesni
- prilagodite se.

PRAVILO "3P"

Proces razvoja skupine ima tri ključna, međusobno povezana aspekta: rezultat, postupke i ljude (**engl. product, procedures, people – 3 P**). Ravnoteža je među tim trima aspektima vrlo važna jer naglasak na jednom ili više njih može štetiti dinamici skupine:

- višak rezultata može uzrokovati napetosti i gubitak otvorenosti jednih za druge
- višak postupaka može zakočiti kreativno i fleksibilno rješavanje problema
- premalo pozornosti potrebama ljudi može donijeti osjećaj isključenosti i umanjiti učinkovitost.

NEKOLIKO METODA ZA POČETNIKE...

Prvi susret (faza osnivanja) trenutak je otkrivanja nada i strahova te istraživanja i izazivanja mišljenja. Vježbe Ledolomci i Igra imena te Paket dobrodošlice (može uključivati pismo dobrodošlice, podatke o zemlji domaćinu, papir, olovke, bedževe, lokalne slatkiše i piće) korisne su pri prvim susretima.

Ledolomci se igraju prilično brzo; za igru je potrebno petnaestak minuta. Takve igre zahtijevaju vrlo malo posebnih materijala i prostora. Trebale bi biti bezbrižne kako bi mladi prije drugih aktivnosti započeli sa zajedničkim radom. One također potiču interakciju, razvijaju komunikacijske vještine i potiču mlade na suradnju.

Dizalice su metode koje potiču i zagovaraju interakciju, nude brze vježbe, otvaraju klimu razmjene ideja, privlače i usredotočuju pozornost skupine na sljedeću temu i pomažu mladima da se jedni s drugima osjećaju ugodno. Dizalice su dobre "vježbe za upoznavanje" skupine ili bezbrižni načini ponovna otvaranja teme poslije stanke. Dizalice mladima može pomoći u usredotočivanju na trenutačni zadatak ili potaknuti zanimanje za temu o kojoj je potrebno razgovarati tijekom projekta uključivanja.

Dizalice mogu biti pasivne ili aktivne, stotine ih je dostupno, a vi trebate odabrati one koje su najvažnije vašoj skupini, određenom trenutku i temama rasprave.

 Za popis ledolomaca i dizalica pogledajte SALTO Toolbox for Training na www.SALTO-YOUTH.net/Toolbox/

- ★ **Savjet:** Neki mladi pri dizalicama rabe psovke (smatrajući ih nužnima za stvaranje grupne atmosfere), a drugi psuju zbog njih (jer im se ne sviđaju te ih smatraju “smiješnima”).
- ★ **Savjet:** Ledolomce i dizalice rabite što manje; previše ledolomaca jednih poslije drugih može dosaditi, a previše dizalica može imati učinak suprotan željenome!

Razmjena informacija/projektni sajmovi: važno je mladima omogućiti razmjenu informacija, vještina, znanja, nada, strahova i očekivanja. U ranim fazama programa osigurajte prostor za verbalnu raspravu i prezentacije, organizirane projektne sajmove ili izložbe ili međunarodne večeri razmjene informacija, znanja i materijala o njihovoj organizaciji, okruženju ili zemlji.

Aktivnost spoznaje tko sam “JA” prilika je u kojoj mladi otvaraju i prikazuju sadržaj “kovčega” koji su spremili u pripremnim fazama projekta. Ovo je dobar način poticanja mladih da se predstave govoreći o svojim životima, hobijima, poznatim okruženjima, svojoj prošlosti itd. To će skupini pomoći u razumijevanju zašto postoji, tko su i što su njezini članovi.

Materijal: listovi papira za prezentacijsku ploču
kemijske olovke

Vrijeme: 45 minuta

Vježba: Svakoj osobi podijelite list papira i olovku. Zamolite ih da nacrtaju pet stvari koje ih opisuju (to mogu biti nasmiješeno lice, sunce, trkaći auto itd.). Potom ih zamolite da se vrate u skupine i razgovaraju o slikama koje su nacrtali kako bi se opisali.

Naposljedju zamolite sudionike da svoje slike postave na zid. Zatim sve zamolite da napišu ili nacrtaju jednu pozitivnu osobinu koja im se najviše sviđa sa slike svakog od sudionika. Sudionici slike nose sa sobom kući.

Panel stručnjaka “Svatko je stručnjak u nečemu, sigurno!” može poslužiti za prepoznavanje vještina pojedinih mladih osoba te načina na koji se one mogu iskoristiti kako bi projekt bio pozitivno iskustvo za tog pojedinca i ostale članove skupine. Cilj je

ove vježbe iskoristiti mlade kao stručnjake. Mladi zapisuju načine kojima mogu pridonijeti skupini i rezultate postavljaju na zid: zid stručnjaka. Kako biste mladima pomogli u otkrivanju područja njihove stručnosti, ponudite im ovaj popis provjere koji sami prolaze:

- otkrij svoje najbolje sposobnosti (znanje, vještine i mišljenja)
- ocijeni ih (0 = nula, 5 = vrlo dobro)
- zabilježi vršne i prijelazne vrijednosti
- otkrij tražene sposobnosti (za skupinu ili projektne aktivnosti)
- usporedi svoju “mapu” s traženim sposobnostima
- pogledaj imaju li ostali članovi skupine slične sposobnosti
- predstavi što imaš ponuditi na zidu. (Tuckman, model osnivanja skupine)

PROJEKT IDE DALJE... POBUNA, NORMIRANJE I DJELOVANJE (Tuckman, model osnivanja skupine)

Projekt Café. Tijekom vašeg projekta može se dogoditi da se najsnažnije veze izgrade za stanki i neformalna provođenja vremena pa nije loše organizirati aktivnosti uz šalicu kave. Prostor projekta Café može povećati interakciju, stvoriti temelje moguće daljnje suradnje, poboljšati sudjelovanje i motivaciju i pridonijeti stvaralaštvu i samoorganizaciji grupe.

Brainstorming je jedan od načina uvođenja nove teme, poticanja kreativnosti i brzog prikupljanja ideja; može se primijeniti u rješavanju specifična problema ili traženju odgovora na pitanje.

- ★ **Savjet:** Potaknite sve na doprinos, svoje ideje izrecite samo ako je to doista potrebno kako biste ohrabрили skupinu; ako je prijedlog nejasan, tražite objašnjenje, nitko ne bi smio komentirati ili osuđivati što je zapisano sve do kraja vježbe ni ponavljati ideje koje su već izrečene, zapišite svaki novi prijedlog (često su najkreativniji prijedlozi najkorisniji i zanimljiviji; traži se kvantiteta, a ne kvaliteta).

Rad u malim skupinama potiče na sudjelovanje i pomaže pri razvoju zajedničkog rada u timu. Veličina male skupine ovisi o praktičnim pitanjima poput toga koliki je ukupan broj mladih i koliko prostora imate. U maloj skupini može biti dvoje ili troje mladih, no najbolje se radi u skupini u kojoj ih je od šest do osam. Rad u maloj skupini može trajati petnaest minuta, sat ili dan, ovisno o zadatku. Uputa “A sada raspravite pitanje” rijetko će kada donijeti rezultate. Bez obzira na temu, važno je jasno definirati rad te da su mladi usredotočeni na postizanje cilja koji zahtijeva da cijeloj skupini prenesu povratnu informaciju. Na primjer, zadajte zadatak u obliku problema koji treba riješiti ili pitanja na koje treba naći odgovor.

Savjet: Ljudi se prirodno osjećaju ugodno u poznatu okruženju te će neki možda radije ostati u području ugodne u svojoj nacionalnoj skupini. Ako nije prijeko potrebno, neka mladi ne biraju sami male skupine. Postoje mnogi načini na koje se nacionalne skupine mogu međusobno izmiješati: nasumičnim prozivanjem, dijeljenjem brojeva ili kartica ili prema duginim bojama.

Društvena interakcija: Kao dodatak “formalnom” dijelu programa vašeg projekta možda ćete razmisliti i o ovim “ispušnim ventilima” koji dobro dođu kad su sudionici umorni, kad im nedostaje dom ili kad im je jednostavno potrebna stanka od projekta.

- Kako biste pobudili zanimanje za druge kulture, igrajte društvene igre drugih zemalja.
- Kako biste prikazali što radite u projektu, organizirajte kampanju (napravite događanje, izvedite predstavu, organizirajte konferenciju za tisak ako je prikladno).
- Za projekta možda će nekome biti rođendan ili će se obilježavati dan važan na lokalnoj, nacionalnoj ili međunarodnoj razini – pa zašto ne proslaviti?!
- U bliskoj stvarnosti uvijek se može otkriti nešto novo, čak i za mlade iz lokalne zajednice. Osmislite ili pripremite kvizove ili upitnike o različitim lokalnim kulturnim festivalima, valutama, slavnim osobama, lokacijama različitih mjesta u gradu itd. Podijelite skupinu na manje, miješane timove i zadajte im da u određenu roku sami pronađu odgovarajuće odgovore – tako se upoznajete okolina.

- Spajanje rečenica, popisivanje tradicionalnih jela, riječi iz njihovih jezika zajedno korisne su aktivnosti na mjestu događaja – izradite rječnike.
- Organizirajte zabave tijekom projekta.
- Organizirajte sportske igre tijekom slobodnog vremena.
- Za veću lokalnu uključenost pozovite nekoga tko je “drukčiji” ili tko ima poseban talent koji bi podijelio sa skupinom (tradicionalan ples, rezbarenje drva, sviranje na instrumentu, tradicionalne nošnje itd.) – **tematska večer**.

Aktivnosti suradnje

Budite oprezni kako ne biste mlade uključili u aktivnosti čiji ih sadržaj ili forma virtualno mogu udaljiti od početka, primjerice u igru koja od vršnjački nastrojene skupine zahtijeva individualističko ponašanje. Ne otežavajte sebi odabirom aktivnosti sumnjivih temelja koje su u prošlosti bile učinkovite; možda su okolnosti tada bile posve drukčije. Mladi možda žive u situacijama o kojima znate malo ili ne znate ništa, pa ih zadaci koji nisu važni za njihove potrebe mogu frustrirati.

Aktivnosti suradnje odnose se na sudjelovanje i uključenost. One se često nazivaju “igramama” jer su zabavne (poput odijevanja u Kleopatru, igre padobrana itd.) No one su više od toga; izazov su pojedincu, stvaraju skupnu koheziju i drže mlade zainteresiranima i “uključenima”.

Igre suradnje obično su prilagodljive: najbolje se mogu prilagoditi kako bi odgovarale svakoj situaciji i osnažile nekoliko različitih točaka. Često se mogu malo izmijeniti i dalje zadržati izvoran osjećaj i obilježje. One su kratke: od jedne minute vizualne ilustracije ili usmene vinjete do pola sata vježbanja skupne rasprave. Jeftine su: općenito, za njih ne treba ništa kupiti ni angažirati konzultanta. Uz rijetke iznimke takve igre ništa ne stoje. Niskog su rizika: u pravom kontekstu i primijenjene na pozitivan i profesionalan način, uvijek će uroditi uspjehom. Participativne su: uključuju mlade u tjelesnom smislu pokretom ili u psihološkome smislu vizualnom ili misaonom pozornošću, povezuju mlade potičući ih da razmišljaju, reagiraju ili se zabavljaju.

- ★ **Savjet:** Ako je ikako moguće, raspodijelite pomaganje aktivnošću. U tome su praktične prednosti jer uvijek dvoje dijeli odgovornost pomaganja u radu malih

skupina ili rješavanju pojedinačnih potreba. Dva pomagača jedan drugomu pružaju podršku ako nešto neplanirano iskrсне, a uvijek je veći užitak revidirati događaje s nekim drugim nego uraditi to sam.

Evaluacija vaših aktivnosti vrlo je važna; što su postignuća aktivnosti jasnija, to je jasnija i njihova dodatna vrijednost. Nemojte samo “odraditi” aktivnost. Važno je da je popraćena razmjenom dojmova i evaluacijom kako bi mladi mogli razmisliti o onome što se dogodilo, ocijeniti svoje iskustvo i krenuti dalje. Na kraju svake aktivnosti razgovarajte o onome što su mladi naučili i kako to povezuju s vlastitim životima. Bez razmišljanja mladi ne uče mnogo iz svojih iskustava. Pokušajte proći procese razmjene dojmova i evaluacije slijedom postavljajući im pitanja o tome što se dogodilo tijekom aktivnosti i kako su se osjećali, što su naučili o sebi, a što o pitanjima kojima se aktivnost bavila, kako krenuti dalje i iskoristiti naučeno. Ne možete promijeniti svoju prošlost, ali možete promijeniti sutra svojim djelovanjem danas - **Prošlost ne možete promijeniti, ali možete promijeniti sutra svojim djelovanjem danas – um koji je ispunjen novim iskustvom nikada se neće ograničiti starim!**

👉 **Za više obavijesti o sredstvima i tehnikama evaluacije pogledajte “Poslije” i „Poslije svega?”.**

KOMUNIKACIJA

“Ako postoji opće pravilo komunikacije, onda je to da nikada ne komuniciramo toliko uspješno koliko nam se to čini.” (Handy, 1985.)

Prečesto postoji razlika između rečenoga i onoga što smo mislili da smo rekli te između toga kako smatramo da se odnosimo prema ljudima i kako oni smatraju da smo se prema njima odnosili. Ta praznina između namjere i našeg djelovanja ili tumačenja često se naziva prekidom u komunikaciji. Prekid u komunikaciji može uzrokovati krizu u odnosima, otežati razumijevanje uputa, uvrijediti, naljutiti ili frustrirati.

Kad osoba šalje poruku (usmenu ili pisanu) drugoj osobi, njezino uspješno primanje ovisi o:

- fizičkom i emocionalnom zdravlju
- stupnju samosvijesti, svijesti o potrebama drugih koju imaju obje osobe u komunikaciji dobrom odnosu s primateljem
- zajedničkom interesu za temu i zajedničkoj volji za komuniciranjem o njoj

- uvjetima okruženja u kojima se poruka šalje (sigurno okruženje u kojem se povjerljiva informacija može poslati znajući da će se ona podijeliti s drugima i tko su oni, na osnovi “moram znati”)
- znanju, shvaćanju i tumačenju jezika, lokalnog dijalekta, žargona, slenga
- točnom tumačenju verbalnih i neverbalnih signala
- povjerenju, svake osobe u komunikaciji, u vlastitu sposobnost davanja povratne informacije drugima.

Jednostavna igra “Pokvareni telefon” prikazuje koliko se lako proces komunikacije može prekinuti: ljudi u porukama čuju ono što žele čuti te prosljeđuju što su čuli dodajući vlastita tumačenja, detalji se brzo izgube i kasnija tumačenja izbacuju ona otprije. Nedostatak povjerenja ili jezičnih vještina može uroditi time da neki ljudi radije izmisle što su čuli nego da priznaju kako se ne mogu sjetiti ili da nisu razumjeli što je rečeno. Stoga, kako bi se mogle probiti jasne i jednostavne poruke treba ponavljati, na različite načine, u različitim prilikama.

KAKO KOMUNICIRAMO

50% čini govor tijela

- geste
- držanje tijela
- stav
- kontakt očima

50% vaše poruke i kako je drugi primaju ovisi o vašem govoru tijela

40% čini parajezik

- visina/intonacija/brzina
- glasnoća
- entuzijazam
- zvukovi ushićenja (mmm, ah, uh uh) ipak su bolji nego dosadne činjenične informacije (crvena ti ne pristaje, izgledaš bolesno)

10% čini sadržaj

- ono što uistinu izgovorimo, što ljudi zapravo čuju

Svim je međunarodnim projektima zajednički prekid komunikacije zbog jezične barijere pa zašto onda to iskustvo ne okrenuti u priliku za stvaranje vlastite škole stranih jezika i “izrađivanje rječnika”: zamolite svaku međunarodnu skupinu da izradi popis uobičajenih

aktivnosti (kako pozdravljaju prijatelje, obitelj, neznance) te riječi i fraza dobrodošlice/oproštaja koje će podijeliti s drugim skupinama, a možda će cijela skupina izmisliti jezik, aktivnosti, riječi i fraze koje će rabiti tijekom projekta pa i dalje; možda postane zarazno!

Sljedeća je vježba koristan način isticanja gdje i kako se događa prekid u komunikaciji, identificiranja pozitivnih načina osiguravanja učinkovite komunikacije i postavljanja pravila komuniciranja za trajanja projekta. Dodatna joj je vrijednost u tome što uključuje vrlo malo pisanja i stvara okruženje u kojem mladi s manje samopouzdanja mogu tražiti odgovor na pitanje u sigurnosti potpomognute skupne aktivnosti.

Materijal: prezentacijska ploča, papir za prezentacijsku ploču, olovke

Vrijeme: 45 minuta

Vježba: Zamolite skupinu da nabroji primjere gdje i kada su doživjeli prekide u komunikaciji, osim osobnih i primjera iz škole / s posla. Ispitajte koji su to primjeri, ne prihvaćajte “razmjenu unutar skupine”. Zamolite skupinu da odabere pet “naj prekida”, zapišite ih na papir prezentacijske ploče ostavljajući prazninu ispod svakog primjera.

Podijelite ih u manje skupine te zamolite neka pronađu rješenje za pet “naj prekida”. Manje skupine prezentiraju svoja rješenja pred cijelom skupinom. Dogovorite se o najboljim rješenjima, izradite popis na papiru prezentacijske ploče. Upravo ste izradili komunikacijski kodeks za vašu skupinu!

PRENOŠENJE OSJETLJIVIH ILI OSOBNIH INFORMACIJA

Prirodno, u projektu uključivanja sudjelovat će mladi s kaotičnim životnim stilovima i složenim potrebama. Događat će se situacije kada je, radi zaštite zdravlja i sigurnosti, potrebno podijeliti osjetljive ili osobne informacije o nekim mladim osobama s drugim osobama aktivnim u radu s mladima.

Veoma je važno informirati mlade o vašoj namjeri dijeljenja takve informacije, o tome zašto to smatrate potrebnim i kome ćete povjeriti informaciju. Trebali biste dobiti izričito odobrenje (usmeno ili pisano) mlade osobe za to prije nego što to učinite. Potrebno je pripremiti službenu bilješku o vašoj namjeri ili ugovor o povjerljivosti koji ćete potpisati vi i osoba

aktivna u radu s mladima o kojoj je riječ. Prema propisima većine zemalja ovu bilješku valja čuvati na sigurnom tijekom projekta te ona treba biti dostupna mladoj osobi ili uništena na njezin zahtjev.

UPRAVLJANJE RAZNOLIKOŠĆU

KULTURA I ŽIVOTNI STIL

Kad je posrijedi upravljanje raznolikošću, govorimo o **cijenjenju ljudi** kao pojedinaca i prepoznavanju da ljudi iz različitih životnih sredina i situacija donose nove ideje i opažanja u naše projekte, dižući vrijednost našem radu i prilikama koje pružamo.

Kad je posrijedi upravljanje raznolikošću, govorimo o **izazivanju** tema poput izravne i neizravne diskriminacije na temelju sposobnosti, dobi, seksualnih sklonosti, jezika, podrijetla, vjerskih uvjerenja, političkih mišljenja ili drugih osobnih obilježja.

U poglavlju **Prije** ove brošure (str. 10), u pripremnom dijelu međunarodnog projekta, ponudili smo prijedloge kako pripremiti mlade da na pozitivan način iskuse i razumiju druge kulture, tradiciju i vjerovanja te prepoznaju i prkose vlastitim predrasudama.

- ☛ **Vratite se na poglavlje Prije kako biste osvježili pamćenje te bacite pogled na Smjernice o interkulturalnom učenju.**
- ★ **Upozorenje: Očekujte neočekivano: bez obzira na to koliko mislite da ste dobro pripremili svoju skupinu (ili su druge osobe aktivne u radu s mladima dobro pripremile svoje skupine), tijekom vašeg projekta mogu se pojaviti osobne predrasude i negativna stajališta prema manjinama. Dva su načina rješavanja takvih situacija: prvi je da “glumite noja” gurajući glavu u pijesak i nadajući se da će problem nestati (a neće) – NE PREPORUČUJEMO; drugi je da prepoznate situaciju kao dobru priliku da dodatno istaknete, promičete i slavite raznolikost – TOPLO PREPORUČUJEMO!**

Oglašavanjem raznolikosti potičemo mlade da cijene to što postoje mnogi različiti putovi za razvoj te da pojedinci, skupine i društva imaju pravo odabrati svoj put koji ostali trebaju poštovati.

Materijal: papiri za prezentacijsku ploču te kemijske ili olovke u boji

Vrijeme: 40 minuta

Vježba: Tražite od skupine da nabroji neke manjinske skupine. Objasnite da su neke od ovih manjina katkad prisiljene zaboraviti svoju kulturu ili životni stil kako bi se uklopile i razvile u istom smjeru kao i većina u društvu. Katkad su prisiljene poreći vlastiti identitet, seksualne sklonosti, vjerska uvjerenja ili se nastaniti u kućama i živjeti poput većine.

Raspravite sa skupinom je li ovo pošteno. Jesu li to različiti načini za razvoj? Misle li da oni poštuju prava pojedinaca ili skupina da se razvijaju na različite načine?

Podijelite mlade u grupice. Neka svaka pripremi promidžbenu kampanju za skupinu koja je diskriminirana. Skupine mogu biti **LGBT osobe (lezbijke, gay, biseksualne i transrodne/transseksualne osobe), Romi, muslimani, izbjeglice, samohrani roditelji, mladi s invaliditetom te mladi sa psihičkim bolestima**. Kampanja bi u javnosti trebala promicati pozitivne aspekte te skupine i njezin način života. Može sadržavati bilo što od ovog: plakat, igrokaz, televizijsku ili radijsku reklamu.

Grupice predstavljaju svoje promidžbene kampanje ostatku velike skupine. Raspravite koje bi kampanje bile najuspješnije u vođenju ljudi da prepoznaju manjine s ponosom, a ne s predrasudama.

AKTIVNO SUDJELOVANJE

Aktivno sudjelovanje, u smislu projekta uključivanja, znači osnaživanje mladih da naprave program rada i preuzmu kontrolu nad procesom. Okruženje koje stvara prilike za mlade da potiču i vode međunarodna iskustva, okruženje u kojemu je donošenje odluka podijeljeno između mladih i osoba zaposlenih na projektu, u kojemu je uloga zaposlenih uloga motivatora i mentora, okruženje koje osnažuje mlade, a istodobno im omogućuje da pristupe i uče iz životnih iskustava i stručnosti zaposlenih.

Aktivno sudjelovanje započinje s prvim danom faze planiranja, “**Pripremom**”, nastavlja se do kraja faze ocjenjivanja, “**Finalima**” te “**Što poslije?**” Podupire ga vjerovanje da su mladi stručnjaci za vlastite živote te su najbolje polazište za bilo koje iskustvo učenja. Aktivno sudjelovanje podrazumijeva ovo:

- mladi su maštoviti i kreativni
- mladi su spremni vježbati samousmjerenje i samokontrolu u potrazi za ciljevima kojima su osobno posvećeni
- mladi će, u odgovarajućim uvjetima, ne samo prihvaćati nego i aktivno tražiti odgovornost
- rad je mladima prirodan, jednako kao i igra i odmor, oni žele učiti.

Učinkovit proces sudjelovanja obraća pozornost na pravilo “**3M**”:

Osobe aktivne u radu s mladima **motiviraju** mlade i drže ih motiviranima uključujući ih u različite odluke i zadatke tijekom projekta; to će ojačati osjećaje vlasništva i odgovornosti. Stvaranje dobre (zabavne) skupne dinamike, komunikacije te slušanje njihovih potreba potaknut će aktivno uključivanje mladih. Osobe aktivne u radu s mladima njihovi su **mentori** tijekom projekta te paze na emocionalne, praktične i obrazovne potrebe sudionika omogućujući proces učenja te im pomažu da shvate što se sve događa tijekom projekta.

Osobe aktivne u radu s mladima odgovorne su za **nadgledanje** projekta te vode mlade prema ciljevima omogućujući stalan proces ocjenjivanja. Razmišljajte o tome u smislu prava i odgovornosti: mladi imaju pravo odrediti smjer projekta; osobe aktivne u radu s mladima imaju **odgovornost** pomoći mladima da ispune svoje ciljeve.

Vježba **Ljestve sudjelovanja** dobar je način da se mladi usredotoče na svoju ulogu u projektu. Kako biste otkrili što misle, koliko je sudjelovanje važno, dajte im “ljepljive točke” u dvije različite boje.

Crvena: Što misle, koji je njihov trenutni stupanj sudjelovanja na projektu

Zelena: Koji bi stupanj sudjelovanja voljeli postići u budućnosti

Tražite od mladih da razgovaraju o svojim mislima s drugim mladima u svojoj skupini te da zalijepe svoje točke na odgovarajuće mjesto na ljestvama.

Dobro je vraćati se na ovu vježbu tijekom projekta jer će vam ona omogućiti da odredite koliko se skupina osjeća uključenom u proces.

- 👉 **Za više obavijesti o ljestvama sudjelovanja te kako primijeniti ovu vježbu da biste ocijenili vaše vlastite vještine sudjelovanja pogledajte poglavlje “Finale” ove brošure (str. 60).**

PRAVILA I OVLAŠTI

Projektna pravila “Ugovori o prihvatljivu ponašanju” (**ABC’s – engl. Acceptable behaviour contracts**) govore o tome što je prihvatljivo, a što nije. **Projektna pravila** govore o prepoznavanju i slaganju oko primjerenih granica koje stvaraju siguran i ugodan projektни okoliš.

Određivanje projektних pravila trebalo bi biti **zajednička** aktivnost, svatko bi trebao imati priliku da ga se sasluša, da govori i sudjeluje. Nitko ne bi trebao biti pod pritiskom da kaže nešto što mu nije ugodno.

Naposljetku, vaša projektna pravila ili “Ugovori o prihvatljivu ponašanju” trebali bi sadržavati ovo:

- **prihvatanje i poštovanje:** prihvaćanje ostalih mladih te onog tko i što oni jesu. Prihvatanje osoba aktivnih u radu s mladima, npr. mentora, motivatora i nadglednika
- **zaštitu i sigurnost:** prema mladima se ne smije ponašati grubo, izlagati ih nepotrebnoj opasnosti ili tražiti od njih da se ponašaju na nečastan način
- **osobne i profesionalne odnose:** dok javno pokazivanje osobne privrženosti i osjećaja može biti savršeno prihvatljivo nekim ljudima, istodobno može biti sramotno ili krajnje uvredljivo drugima
- **primjena različitih sredstava:** kulturološke razlike u stajalištima ili zakoni o uporabi

sredstava poput alkohola, kanabisa itd. Hoćete li se ponašati u skladu sa zakonom ili ćete dogovoriti i postaviti vlastite granice?

Projektne pravila mogu izvršiti na vidljivu mjestu tijekom projekta, ona su smjernice te će biti potrebna za upućivanje u sve oblike neprihvatljivih ponašanja, ako se ona pojave.

RJEŠAVANJE SUKOBIA

Aktivnosti se rijetko odvijaju onako kako biste to očekivali. **Sukobi** se mogu pojaviti u bilo koje vrijeme, njihovi razlozi mogu biti mnogobrojni i različiti, mogu biti očekivani ili neočekivani. Sukobi se mogu javiti u skupini ili između pojedinaca. Ljudska priroda diktira da ne možemo i nećemo se složiti s istim stvarima u isto vrijeme, pa budite realni i prihvatite to da ćete tijekom svog projekta svakako iskusiti neku razinu sukoba i morati se nositi s time.

Ključ je učinkovita rješavanja sukoba biti u stanju pripravnosti, biti **spreman**, ostati smiren te iznad svega, ne uključiti se u sukob.

PREVENCIJA – BUDI PRIPRAVAN

Stvorite uravnotežen program koji prepoznaje da će skupna dinamika neizbježno utjecati ne samo na proces nego i na planiranje; stoga budite pripravn i prilagoditi ga osjećajima, razini energije i potrebama.

- Uključite sve sudionike u prepoznavanje načina rješavanja sukoba.
- Razvijte vođene rasprave o situaciji.
- Održite ravnotežu između osobnog razvoja i zajedničke aktivnosti.
- Smanjite napetosti u skupini, zatražite od svih da sjednu i razgovaraju nekoliko minuta u manjim skupinama kako biste pomogli smjestiti situaciju u odgovarajuću perspektivu.
- Ohrabrite sve da aktivno slušaju jedni druge i pomognu razjasniti pozicije, mišljenja i interese mladih.
- Tražite načine na koje biste mogli riješiti problem bez “ponovna izazivanja” sukoba.
- Ponudite se da nasamo razgovarate s onima koji su u sukobu u neko drugo vrijeme.

- Budite spremni odgoditi traženje rješenja, pogotovu ako rješavanje jednog sukoba vodi drugom, mnogo ozbiljnijem, pa pričekajte drugo, zgodnije vrijeme kako biste riješili problem. Sjetite se obavijestiti strane u sukobu o svojim namjerama i razlozima vaših postupaka.
- Nemojte zaboraviti na međunarodni projektni tim! Redovito održavajte sastanke.

ČESTI UZROCI SUKOBA TE KAKO IH RIJEŠITI

Vrijeme: Previše kasnih odlazaka na spavanje, dugačkih sastanaka ili izleta može uzrokovati kašnjenje sastanaka, nisku razinu energije i nedostatak zanimanja za središte projekta.

Ocjenjivanje uz pomoć mjerača raspoloženja i mjerenja temperature pomoći će vam da redovito provjeravate osjećaje i razinu energije te prilagodite vaš program ili aktivnosti trenutačnu raspoloženju.

Povratna informacija: Nedovoljna povratna informacija može se krivo razumjeti ili biti shvaćena kao kritika iako to nije bila govornikova namjera. Kada dajete povratnu informaciju, važno je poštovati osjećaje drugih, usredotočiti se na ono što su rekli ili učinili te dati razloge za svoje gledište. Bolje je reći: “Uopće se ne slažem s onim što si upravo rekao/rekla, zato što...”, nego “Kako možeš biti toliko glup/glupa, pa zar ne vidiš da...?”

Neprikladne aktivnosti: Neizbježno je da neće sve aktivnosti odgovarati u svako vrijeme svim mladima. Budite svjesni potreba svih mladih u skupini te svih osjetljivih emocija koje se mogu javiti pri određenoj aktivnosti ili dijelu nje, budite sigurni da svi znaju kako nikad ne moraju biti pod pritiskom da kažu ili otkriju nešto o sebi što im nije ugodno, dajte mladima vremena da se zagriju prije i smire poslije, sjetite se osigurati dovoljno vremena za davanje uputa i raspravu tako da svi osjećaju kako se njihovo mišljenje i sudjelovanje cijene.

Odgovornosti: Neke osobe uživaju u odgovornosti, neke je izbjegavaju poput bolesti. Neke osobe imaju mnogo odgovornosti u kući, neke je gotovo uopće nemaju pa imajte na umu to da za neke sudionike ovo može biti posve novo i zastrašujuće iskustvo. Budite sigurni da se svi mladi osjećaju ugodno te da razumiju što trebaju napraviti. Nemojte oklijevati intervenirati ako mislite da nešto nije prikladno. Sjetite se da su svi mladi stručnjaci za vlastite živote, jake strane i sposobnosti, pa nemojte ništa nametati, već dopustite mladima da sami odluče za što želite biti odgovorni i podržite ih tijekom tog procesa.

VODIČ ZA RJEŠAVANJE SUKOBNA U ŠEST KORAKA

Temelj bilo kojeg napora za zajedničko pregovaranje o rješenju sukoba pozitivna je atmosfera za komunikaciju, puna poštovanja. U stvarnosti, možda ćete morati prihvatiti da odnosi u skupini i među pojedincima nisu temeljeni na povjerenju pa imate dvije mogućnosti:

- najvažnije je izgraditi osjećaj povjerenja
- prihvatite nedostatak povjerenja te praktično razmislite kako raditi zajedno unatoč nepovjerenju.

Ovaj vam vodič u šest koraka može u tome pomoći.

Imenujte strah. Često smo neodlučni jasno prepoznati probleme i izazove koji na nas utječu. Imenujući strah, njegove izvore i što ga pokreće, oslobađamo sami sebe i možemo otvoreno govoriti o tome problemu.

Odredite temeljna pravila. Ovo je presudno za razjašnjavanje potreba i očekivanja u pregovaranju.

Ostavite pregovore o sukobu neko vrijeme postrani kako biste razjasnili “željene ishode” radnih odnosa. Ovo je vezana aktivnost, ali manje usredotočena na rješavanje sukoba nego na razvoj tima. U ovom procesu skupina odgovara na pitanje: “Koji su vaši željeni rezultati?” Odgovarajući na ovo pitanje pojedinačno, članovi tima počinju prepoznavati izvore frustracije (i sukoba) koji mogu postati dio dnevnog reda. Katkad je ovo bolje prihvaćeno nego potpomaganje sastanka medijacije.

Sudjelujte u procesu koji se usredotočuje na ono što je bilo dobro u prošlosti te ono što želimo ubuduće kao glavne teme i vrijednosti. Ovaj pristup okreće sukob naopačke. Preokrećući situaciju tako da se usredotočuje na pozitivne elemente, mladi se moraju moći prebaciti s neprijateljske orijentacije na stajalište prema rješavanju problema.

Prepoznajte važnost razmatranja širega konteksta u razumijevanju značenja određenog sukoba. Ne možete se baviti određenim problemima u vakuumu, morate ih razumjeti unutar konteksta u kojem se javljaju.

Promatrajte rješavanje sukoba kao čin istinske hrabrosti. Sudjelovanje u rješavanju prepirke zahtijeva hrabrost. Traži od vas da se suočite i priznate svoje strahove te s prijateljima sadržanima u sukobu koje ljudi ne žele priznati. Kad se nađete u situaciji u kojoj su osobe zapele u sukobu, morate se oduprijeti potrebi “da ih pošaljete u kut” ili “riješite problem umjesto njih”. Umjesto toga morate prihvatiti svoje odgovornosti da olakšate proces u kojemu mladi mogu učinkovito zajednički tražiti rješenja. Ako ovoj ulozi pristupite s poštovanjem prema hrabrosti koju ona zahtijeva, mladi će se osjećati mnogo pouzdanije i spremniji preuzeti rizike u procesu.

UPRAVLJANJE KRIZNIM SITUACIJAMA

Upravljanje kriznim situacijama podrazumijeva pripremu akcijskog plana djelovanja u velikim **incidentnim situacijama** koje mogu biti štetne te čak ugrožavati život i projekta i osoba koje u njemu sudjeluju. Kao i procjena rizika, i to je nešto što treba **unaprijed pripremiti**. Plan koji daje smjernice tko radi što, gdje i kada treba biti detaljno objašnjen svim sudionicima te izvješten na vidljivo mjestu tijekom projekta.

- 👉 **Za dodatne obavijesti o akcijskom planiranju pogledajte Smjernice o vođenju projekata te Leargasovu publikaciju “Procjena rizika, sigurnost djece i programi razmjene za mlade”.**

Naposljetku, vaš **aksijski plan** trebao bi prepoznati i jasno odrediti kako ćete se postaviti prema ovim elementima:

požar, poplava, provala, pronevjera, odlazak ključnih zaposlenika čime je onemogućen nastavak nekih aktivnosti, kleveta / ogovaranje u lokalnim novinama, manje ozljede sudionika, gubitak imovine sudionika, kriza u sudionikovo obitelji koja zahtijeva njegov hitan povratak, manji zločini, prirodne katastrofe, teroristički napadi ili prijetnje, politički nemiri, događaji koji utječu na zajednicu ili ljude s kojima su vaši sudionici u doticaju, nestanak sudionika ili sudjelovanje u posebno ozbiljnu zločin poput trgovine drogom, žrtve silovanja ili napada, razbojstvo ili smrt zbog nesreće ili bolesti.

OKVIR PLANA SPREMNOSTI NA IZVANREDNE SITUACIJE

UVOD U PLAN

- Opišite zašto je plan potreban
- Opišite što će se planom postići
- Prepoznajte različite tipove izvanrednih situacija na koje se plan odnosi
- Definirajte kriterije za aktiviranje ili pozivanje na plan

PODRUČJA ODGOVORNOSTI

- Dajte jednoznačne smjernice pojedinačnih zaduženja i odgovornosti
- Opišite odgovornosti ostalih organizacija koje sudjeluju u isti odgovor. Ovo bi moglo, za neke instance, zahtijevati posebno poglavlje.

PROCEDURA AKTIVIRANJA

- Opišite kako bi uzbuna na izvanrednu situaciju ili moguću izvanrednu situaciju bila primljena te kako bi se provjerila njezina autentičnost
- Odredite kada i u kojem će vremenskom rasponu organizacija primiti i odgovoriti na uzbune
- Definirajte tko je ovlašten za provedbu plana
- Opišite shemu uzbunjivanja koja će se primijeniti za obavještanje zaposlenika o potrebi aktiviranja plana ili da budu u stanju pripravnosti
- Opišite stanje pripravnosti koje bi se primijenilo u slučaju koji ne zahtijeva hitan odgovor
- Opišite procedure prelaska sa stanja pripravnosti u davanje odgovora na izvanrednu situaciju

HITAN ODGOVOR

- Opišite proceduru organizacije za organizaciju hitnog odgovora na danu situaciju
- Opišite procedure uzbunjivanja unutar organizacije
- Odredite kako i gdje će zaposlenici podnositi izvješća
- Opišite sustav veza u uzbunjivanju te komunikacijsku opremu koja će se upotrijebiti u odgovoru
- Definirajte veze i članstvo te relevantnu suradnju sa skupinama za upravljanje kriznim situacijama
- Opišite sve promjene u organizacijskim i rukovodećim strukturama koje su potrebne kako bi se osigurao učinkovit odgovor na izvanrednu situaciju
- Definirajte zahtjeve podrške zaposlenicima
- Opišite kako ćete postići fleksibilnost
- Opišite kako će odgovor biti dostavljen

- Odredite lokaciju i ulogu Centra za koordinaciju, rukovođenje i kontrolu
- Jasno odredite voditelje Centra za koordinaciju, rukovođenje i kontrolu te definirajte njihove uloge
- Jasno odredite kako će se podaci prenositi za stvaranje izvještaja o situaciji, ažuriranih podataka te izjava za medije
- Opišite koje se aktivnosti moraju provesti za održavanje i čuvanje zapisa
- Opišite dogovore koje organizacija ima s medijima
- Definirajte veze s ostalim organizacijama
- Prepoznajte koje se uobičajene usluge moraju nastaviti pružati te na koji način
- Opišite dogovore za formalni prijelaz u novu fazu odgovora ili odustajanja od odgovora

DODACI

- Lista kontakata pri izvanrednoj situaciji unutar organizacije
- Lista kontakata pri izvanrednoj situaciji s drugim organizacijama
- Materijali pri izvanrednoj situaciji, koji uključuju komunikacijske sustave i opremu
- Smjernice odgovornosti zaposlenika
- Osiguranje i pravna razmatranja uključivši i očuvanje zapisa
- Politika prema medijima te gdje pronaći kompetentne i stručne glasnogovornike
- Metode podnošenja izvještaja

KRAJ I DOVIĐENJA - ZAVRŠETAK

Završetak je prestanak postajanja skupine, kada je njezin zadatak uspješno završen i svi se mogu nastaviti kretati prema novim stvarima osjećajući se dobro u vezi s onim što su postigli. Prepoznavanje i osjetljivost na **ljudske osjećaje** u fazi raspuštanja veoma su važni, pogotovu ako su članovi skupine bili blisko povezani te mogu osjećati nesigurnost ili prijetnju zbog ove promjene. Ovakvi su osjećaji savršeno normalni za osobe koje su bile uključene u usko povezanu mrežu pojedinaca koji slično razmišljaju.

Proces završetka.

- **Demistifikacija projekta** Projekt uključivanja prije svega je kolektivno iskustvo koje je proživljeno pojedinačno.
- **Demistifikacija tima** Treneri se vraćaju svojim vlastitim stvarnostima (u vlastitu domu).

- **Množenje iskustava** Podsjetite mlade na njihovu ulogu ambasadora ili agenta s odgovornošću primjenjivanja iskustva i učenja na svoj život, vršnjake ili organizaciju.
- **Planiranje ponovnog susreta:** organiziranje budućih aktivnosti osobnih posjeta, praznika, uspostavljanje e-skupina i ostalih mreža.
- **Stimuliranje motivacije** Predložite mladima da prirede kod kuće drugi sastanak, možda sastanak vrednovanja, kako biste im omogućili da ponovno ožive svoje iskustvo i podijele ga s obiteljima, prijateljima te članovima svoje zajednice.

Pismo sebi dobra je aktivnost koja služi kao podsjetnik mladima o njihovim namjerama da ostanu u kontaktu i uključe se u buduće projekte. Svakomu od njih dana je omotnica i komad papira te im je rečeno da napišu pismo sami sebi o projektu i njihovim budućim namjerama. Na omotnicu će napisati svoje ime i punu adresu. Treneri će prikupiti pisma i poslati ih poslije nekoliko mjeseci mladim ljudima.

JOŠ NIJE GOTOVO!

Završeci i oprastanja mogu biti nabijeni osjećajima i stresom pa kako bismo vam pomogli da završetak projekta bude sretan i pozitivan, završit ćemo ovo poglavlje s nekima od ideja za potvrđivanje, ovjeravanje i slavljenje iskustva učenja mladih korisnim tehnikama protiv stresa te interaktivnim metodama vrednovanja.

Potvrdite! U trenutku zatvaranja, zadovoljstvo postoji ako mladi imaju osjećaj da su na istoj valnoj duljini kao skupina te primaju punu podršku. To je bilo odlično iskustvo i bila bi propuštena prilika kad se ne bi prepoznale ove koristi za mlade.

Interkulturalne vještine: jezične mogućnosti, razumijevanje raznolikosti, tolerancija višeznačnosti, pokušaji da se ne sudi i krivo ne interpretira ponašanjem učenje gledanja na stvari iz drukčije perspektive.

Znanje: kako raditi u timu i donositi odluke, kako biti fleksibilan.

Životna iskustva koja utječu na budući osobni razvoj.

Meke vještine: mogućnosti da komunicirate i surađujete, stvarate kontakte i partnerstva.

Ovjerite! Formalne metode prepoznavanja uključuju potvrdu o sudjelovanju, pismo preporuke i pozivnice na buduće projekte.

Riješite se stresa!

Dodavanje zaključaka poslije formalnoga skupnog zaključka ostavlja mjesta za završne riječi i oproštaje.

Disanje i opuštanje temeljeni na načelu da izdisaji usporavaju otkucaje srca, a udisaji ih povećavaju.

Oproštajni rituali: raspuštanje skupine nije lagano, pogotovu ako su iskustva tijekom projekta bila vrlo intenzivna; dobra je zamisao da se mladi pozdrave jedni s drugima na “smiješan”, osoban način.

Slavljenje zajedničkog proizvoda: kavijar, šampanjac, kokteli! Ha, ha!

Emocionalni smireni i meditativni trenutak.

Poljupci i zagrljaji za doviđenja. Objašnjenje nije potrebno.

Vrednujte!

Igrajte na “pozitivan odgovor” U trokutu, po troje izabranih mladih, redom koji žele, tri minute po krugu, svatko će od njih dobiti komplimente od preostalih dvoje, i to samo pozitivne.

Podsjetite se na sastanke, događaj po događaj, kronološki; mladi prepričavaju jedan poslije drugoga što ih je najviše zadivilo tijekom projekta te njegove dobre i loše trenutke.

Simboliziranje vizije crtajući simbol u pijesku ili na papir koji predstavlja mišljenje mladih ili viđenje projekta; kada su svi gotovi s crtanjem, svaka mlada osoba objašnjava svoj simbol jednom rečenicom ili ključnom riječju.

Vođena vizualizacija Zatražite od mladih da se ugodno smjeste, naslonjeni jedni na druge ili ležeći na podu i da zatvore oči. U pozadini neka tiho svira glazba. Tada im recite, tihim glasom, da se opuste i u svojim mislima vrate u trenutak prije tečaja. Kad su započeli svoj put, što su očekivali, koga će susresti. Podsjetite ih na sve relevantne elemente tijekom tečaja, uključite tu i tamo neka od pitanja te smiješne situacije. Cilj je da im osvježite sjećanja na nedavni događaj tako da budu spremni na trenutke koji tek dolaze.

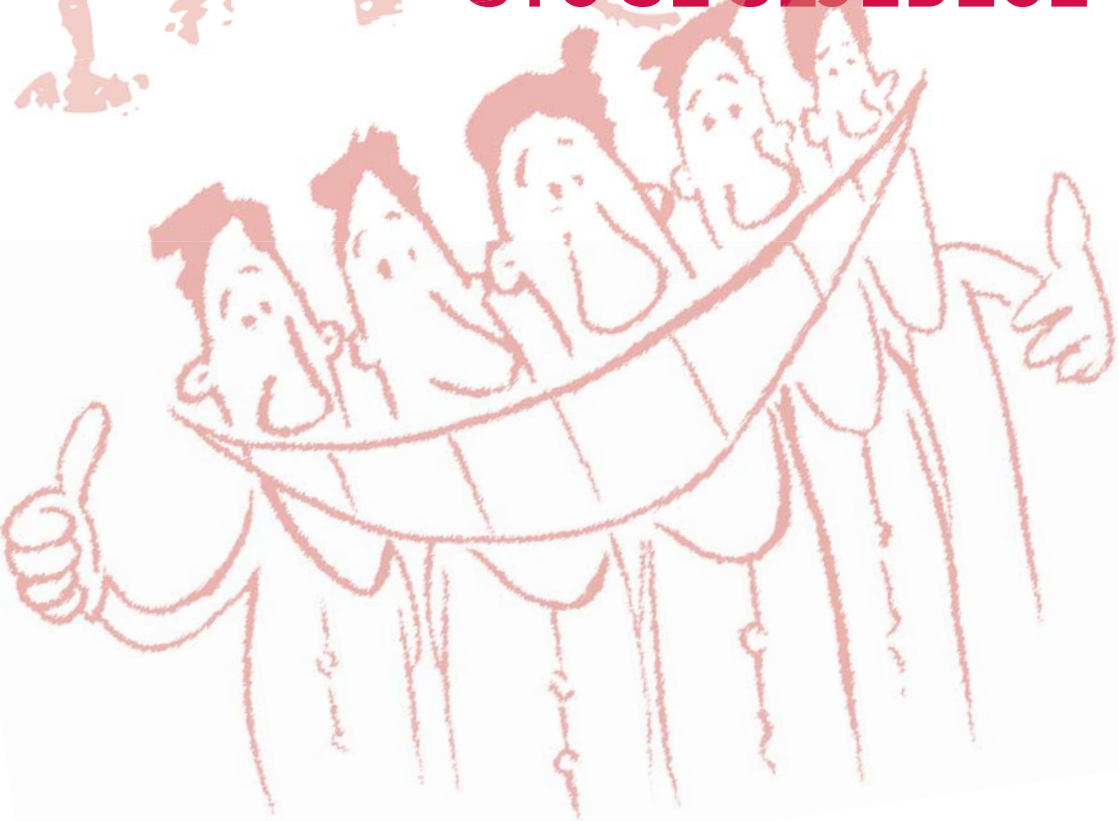
Slavite!

Posljednji trenutak koji mladi provode kao skupina **oprostajna je zabava**. Objašnjenje nije potrebno!

U ovom ćemo poglavlju pogledati što se događa u “Finalu” i “Što dalje”. Kad govorimo o “Finalu”, mislimo na vrednovanje aktivnosti u planiranju – “Pripremi” i provođenju – fazi “Provedbe” međunarodnoga projekta. Pod “Što dalje” mislimo na vrednovanje i promociju dugoročnih ishoda međunarodnog projekta – kako je to iskustvo utjecalo na buduće putove svih sudionika.

FINALE

ŠTO SE SLJEDEĆE

DOGAĐA?

REINTEGRACIJA

Reintegracija je stvaranje okoliša koji omogućuje mladima **da se ponovno uklope u svoju zajednicu i društvene mreže**. Riječ je o prepoznavanju da kraj aktivnosti nije i kraj procesa. Ovo je važna faza za mlade jer je vrlo moguće da se zbog iskustva i znanja stečenih na međunarodnom projektu vrate kući kao posve drukčije osobe od onih koje su otišle na tečaj. Stoga bi mladi mogli imati teškoće sa zauzimanjem mjesta koje su prije imali u svojem društvu i obitelji. Za **gladak povratak** potrebna je visoka osobna podrška osoba aktivnih u radu s mladima i drugih stručnjaka.

Rad s mladima u stvaranju prilika da podijele svoje znanje i iskustvo s vršnjacima, radi promicanja međunarodnog projekta kao **pozitivnog iskustva** te pomoći članovima njihove društvene mreže da razumiju kako i zašto je međunarodni projekt utjecao na njih te **osnaživanja** mladih i njihovih vršnjaka da aktivno sudjeluju u planiranju i provedbi budućih međunarodnih aktivnosti učinkovit je način suočavanja s mogućim problemima tijekom reintegracije.

- Za više obavijesti o drugim međunarodnim prilikama pogledajte SALTO Training Calendar (SALTO-ov Kalendar osposobljavanja) na www.SALTO-YOUTH.net/Training/ ili kontaktirajte s vašom Nacionalnom agencijom zaduženom za program Mladi na djelu.

Stare navike teško nestaju pa je ovaj proces presudan za one mlade koji su iza sebe ostavili kaotičan ili problematičan životni stil. Proces reintegracije trebao bi biti uključiv te, gdje je moguće, uključivati predstavnike svih područja iz osobnih i profesionalnih mreža podrške mladima (obitelj, prijatelji, stručnjaci).

- ★ **Savjet:** Kako preporučujemo da vaš proces reintegracije uključuje “motivacijske” metode i primjene koje će zadržati mlade aktivnima, podsjećamo vas da mladi imaju različite potrebe, nade, sklonosti, neki i vrlo kaotičan životni stil te hitnije primarne (osobne) i sekundarne (mreže podrške) potrebe, pa ćete možda morati, katkad, usvojiti stajališta “pričekaj i vidi” ili “nisu potrebne daljnje aktivnosti” prema procesu.

PODNOŠENJE IZVJEŠTAJA

Jedna je od najučinkovitijih metoda reintegracije u zajednicu **podnošenje izvješća**. Ovo je prilika za mlade da **obavijeste** svoje vršnjake, obitelj, članove zajednice te ostale posvećene svome cilju o ishodima učenja iskustva koje su stekli. Ono može biti provedeno na mnogo načina: dnevnici, video, kazalište, pisani izvještaj, osobni zapis postignuća, članci u novinama ili časopisima, radijski i televizijski intervjui.

VRŠNJAČKA PODRŠKA

Mreže vršnjačke podrške dobar su način da se mlade zadrži uključenima u međunarodnoj areni. Neformalne društvene mreže, poput e-skupina osnovanih na kraju međunarodne aktivnosti, učinkovit su način omogućivanja mladima te osobama aktivnim u radu s njima da prepoznaju česte probleme u reintegraciji te ih zajedno rješavanju.

- ★ **Savjet: Podnošenje izvješća može biti težak zadatak za neke od mladih: nisu svi oduševljeni pisanom riječju, a neki imaju problema s nastupom pred publikom, pa budite pripravi da budete kreativni i fleksibilni i dopustite da mladi metodu podnošenja izvješća odaberu u skladu sa svojim sklonostima.**

RAZMJENA DOJMOVA I RAZMATRANJE VREDNOVANJA

Vrednovanje se obavlja na osnovi analize podataka koji odražavaju **rezultate postupanja** i kako se oni odnose prema izvornim ciljevima i smjernicama. To je planirani proces cilj kojega je izmjeriti koliko se postupcima postiglo namjeravano: **vizualizirati** što je to iskustvo značilo mladima.

Vrednovanje je **uključujući** proces koji omogućuje svima koji su sudjelovali u postupanju - mladima, osobama aktivnima u radu s njima, članovima mreža podrške mladima - da razmatraju i uče iz svoga iskustva.

Vrednovanje ne bi trebalo biti nešto što se “odrađuje” na kraju međunarodnog projekta zato što imate osjećaj da biste to trebali učiniti, nego bi ga trebalo predstaviti na početku projekta i primjenjivati tijekom cijelog projekta do kraja.

TEMELJNA NAČELA

Planiranje procesa vrednovanja pomalo je poput građenja kuće. Razmislite: oba procesa imaju slične **dugoročne ciljeve**: poboljšati kvalitetu života te održivost i efikasnost. Za kuću to znači

sagraditi građevinu čvrstih temelja koja će vas i vašu obitelj održati na suhom i toplom te vam pružiti udobnu okolinu za život i druženje s obitelji i prijateljima. Za vrednovanje to znači stvaranje konkretnoga uključujućeg procesa koji će osnažiti sve sudionike da ocijene utjecaj svojih postupaka ističući ne samo dobre strane nego i ono na što treba obratiti pozornost te mogućnosti poboljšanja.

RAZLOZI VREDNOVANJA

Svaki međunarodni projekt ima mnogo sudionika i u njemu svatko ima svoju ulogu. Svaki od sudionika ima će različite individualne potrebe za učenjem, stil učenja i očekivanja od rezultata, pa ni pristup vrednovanju ne može biti “univerzalan”.

Kad planirate proces vrednovanja, trebali biste uzeti u obzir tri ključne kategorije: **ZAŠTO** to činite, **KOGA** ćete uključiti i **ŠTO** očekujete postići (rezultati). U tim bi trima kategorijama najmanje trebalo biti ovo:

ZAŠTO?

- kako bi se izmjerio utjecaj
- kako bi se poboljšala kvaliteta
- kako bi mladi usvojili nove vještine
- kako bi se opravdalo ulaganje

TKO?

- mladi ljudi
- osobe koje rade s mladima/vršnjački treneri
- lokalna zajednica
- mreže podrške za mlade ljude
- sponzorske agencije

ŠTO?

- prepoznajte pozitivne stvari – slavite!
- prepoznajte probleme te potencijal za poboljšanje – učite iz svojih iskustava – tada slavite svoju mogućnost da se prilagodite i promijenite!

- ★ **Savjet:** Kad razmišljate o vrednovanju, mislite o uzroku i posljedici. Svi naši postupci utječu na one oko nas: naše obitelji, naše prijatelje i radne kolege, druge članove naše zajednice. Vrednovanje znači promatranje kako vaši postupci (uzrok) utječu na ljude oko vas (posljedica), ističući ne samo dobre strane nego i ono na što treba obratiti pozornost te mogućnosti poboljšanja.

Kad je riječ o **uzroku i posljedici**, razmišljajte o Galileijevu konceptu inercije: “Tijelo u stanju kretanja posjeduje inerciju koja uzrokuje da se ono nastavlja gibati sve dok na njega ne utječe vanjska sila” i Newtonov prvi zakon kretanja: “Svako tijelo u stanju jednolikoga pravocrtnoga kretanja nastavlja se kretati u istom pravcu sve dok se na njega ne primijeni vanjska sila.” No ne zaboravite da biste trebali misliti i o Newtonovu trećem zakonu kretanja: “Svakom djelovanju (akciji) suprotstavlja se po intenzitetu jednako i suprotno usmjereno djelovanje (reakcija).” Ovaj zakon opisuje se onim što se događa kad iskoračite iz čamca na riječnu obalu: kako se vi krećete u smjeru kopna, čamac se počinje kretati u suprotnu smjeru ostavljajući vas licem u vodi ako niste pažljivi!

AKTIVNO SUDJELOVANJE

Korisna referentna vrijednost za vas, djelatnika u radu s mladima, u mjerenju razine aktivna sudjelovanja jesu “ljestve sudjelovanja” Rogera A. Harta.

- 👉 **Za više obavijesti vidi Roger A. Hart: “Sudjelovanje djece: Teorija i praksa uključivanja mladih građana u razvoj zajednice i brigu za okoliš” (UNICEF 1997.)**

Hart opisuje **osam stadija** sudjelovanja, konceptualiziranih kao prečke na ljestvama, za sudjelovanje mladih, gdje najniža prečka predstavlja najmanje sudjelovanja:

8) MLADA OSOBA VODI, ODLUKE SE DIJELE S ODRASLIMA

Mladi pokreću projekte, a odlučivanje je podijeljeno između mladih i odraslih. Ovi projekti osnažuju mlade dok im u isto vrijeme omogućuju pristup i učenje iz životnoga iskustva i stručnosti odraslih.

7) MLADA OSOBA VODI I UPRAVLJA

Ovo je faza u kojoj mladi pokreću projekte i upravljaju njima. Uloga je odraslih uloga motivatora/mentora.

6) ODRASLA OSOBA VODI, ODLUKE SE DIJELE S MLADIMA

Odrasli pokreću projekte, ali odlučivanje je podijeljeno s mladima.

5) SAVJETOVANI I OBAVIJEŠTENI

Mladi su savjetovani o projektima koje pokreću odrasli. Obaviješteni su o tome kako će se njihovi prijedlozi iskoristiti i o rezultatima odluka koje donose odrasli.

4) DODIJELJENI, ALI OBAVIJEŠTENI

Mladima je dodijeljena određena uloga i obaviješteni su o tome kako i zašto su uključeni.

3) SIMBOLIČNO SUDJELOVANJE

Čini se kao da je mladima dano pravo glasa, no zapravo oni imaju malo ili nimalo izbora u onom što rade ili načinu na koji sudjeluju.

2) UKRAS

Mladi služe kako bi ojačali cilj iako se odrasli ne pretvaraju da put prema cilju vodi mlada osoba.

1) MANIPULACIJA

Odrasli se koriste mladima kako bi ojačali cilj pretvarajući se da mladi vode put prema cilju.

METODE I PRIMJENE VREDNOVANJA

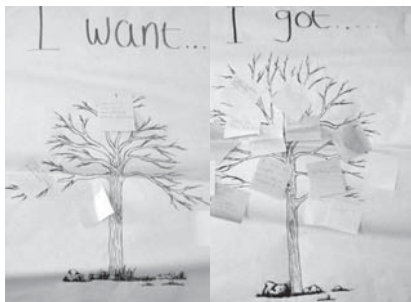
3 |

Imajući na umu to da svi mi imamo različite individualne potrebe za učenjem, stilove učenja i očekivanja od rezultata, sljedeće metode i primjene izložene su u tri kategorije: **interaktivne** (skupne i individualne vježbe za koje istraživanje pokazuje da su najuključiviji oblik procjene i imaju najmanju količinu pisanog posla), **intervju** (skupne i individualne rasprave oči u oči ili na daljinu) i **ispitivanje** (anketno ispitivanje i istraživanje).

- ★ **Savjet:** Svi primjeri mogu poslužiti u bilo kojem ili svakom stadiju vašega međunarodnog projekta i, dakako, prilagoditi se, uz posve malo kreativnog prinosa čitatelja, da odgovaraju specifičnim potrebama vaše ciljne skupine. Neki su od primjera samoobjašnjivi, za druge vam dajemo kratak vodič “uradi sam”.

Interaktivno

Evolucijska stabla – očekivanja i rezultati

Svrha: identificirati pojedinačne očekivane rezultate i mjeriti koliko su dobro ta očekivanja ispunjena.

Metoda: na početku vašeg projekta zatražite od mladih da napišu na papiriće post-it što je to što oni kao individue očekuju postići sudjelovanjem u projektu. Te se natuknice potom lijepe na “stablo želja”. Na kraju projekta zatražite od mladih da se vrate do “stabla želja” i razmisle koja su od njihovih očekivanja ispunjena. Ispunjena očekivanja potom se prenose na “stablo imam”.

Mapiranje, rangiranje, planiranje postupanja

Sljedeće tri vježbe učinkovite su način poticanja mladih na razmatranje rezultata međunarodne aktivnosti poput učenja, iskustva i materijala stvorenih kao izravan rezultat aktivnosti te na ponovno povezivanje s mrežama i kontaktima uspostavljenim tijekom međunarodnog projekta i početak planiranja i određivanja najvažnijeg za buduće akcije i događanja.

MAPIRANJE - Svrha: razumijevanje prošlosti i sadašnjosti

Nacrtajte kartu aktivnosti koju ćete vrednovati. Služite se slikama i riječima. Kako biste stekli sliku o tome što vam se sviđjelo u vezi s vašom aktivnosti, a što vam se nije sviđjelo i što biste željeli promijeniti, upotrijebite tri različite boje papirića post-it.

Ružičasta: ono što vam se sviđjelo – možda je međunarodna večer bila zabavna.

Plava: ono što vam se nije sviđjelo – možda je razgledavanje grada bilo dosadno, možda ljudi nisu dobro surađivali na radionicama pa su se neki osjećali zapostavljeno.

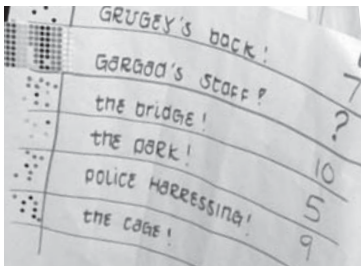
Žuta: ono što biste promijenili da vaša iduća aktivnost bude efikasnija.

Prodiskutirajte o njima u skupini i zalijepite u svoju mapu na odgovarajuće mjesto.

Ova vježba mapiranja može biti napravljena s drugim skupinama u vašoj zajednici ili osobno mreži jer će vam to pomoći steći sliku o tome što drugi misle o aktivnosti i o njihovim idejama o rješavanju eventualnih problema koji su se pojavili.

RANGIRANJE – Svrha: određivanje poželjnih budućnosti

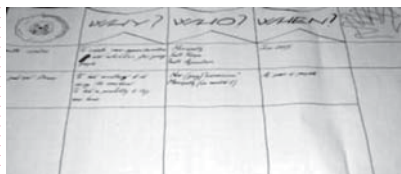

Uzmite vaše sugestije za promjene, žute papiriće koje ste rabili u vježbi mapiranja i napišite ih na mrežu. Upotrijebite čavlice za označavanje (ili bombone) kako biste glasali o tome koje skupina smatra najvažnijim za djelovanje, a koje morate mijenjati da biste svoju sljedeću aktivnost učinili efikasnijom. Diskusija je ovdje vrlo važna i moderator bi trebao postaviti mnogo pitanja o iznesenim idejama i o tome zašto su one važne.

PLANIRANJE BUDUĆIH POSTUPANJA – Svrha: definiranje postupanja kako bi se došlo do budućnosti

Postupak	Vrijeme			
	1. Mjesec	2. Mjesec	3. Mjesec	4. Mjesec
Postupak A	█			
Postupak B	█			
Postupak C		█		
Postupak D			█	

Jednom kad ste odredili što je najvažnije, možete prijeći na planiranje postupaka i dogovaranje tko će što učiniti i kada.

Vremenske ljestvice dobar su način vizualnog prikaza ovog postupka. Mreže, koje zacrtavaju ZAŠTO? TKO? KADA? dobar su vizualni podsjetnik za ljude koji su se obvezali za vaš cilj. One su također idealne za prezentaciju drugim organizacijama ili ustanovama poput donatora čiju podršku tražite.

Intervju

Intervjui mogu biti individualni ili skupni. Uobičajen je oblik skupnog intervjua brainstorming. Opremljena velikim blokom za prezentacije i flomasterima, osoba koja vodi intervju predstavlja temu za diskusiju i traži od sudionika da verbaliziraju svoje poglede. Skupni intervjui učinkoviti su način pronalaska i postizanja dogovora o zajedničkim ciljevima i smjernicama. Ova metoda nije preporučljiva za intervju jedan na jedan!

Intervju jedan na jedan može se voditi primjenom tradicionalnih metoda kao što su oči u oči ili telefonom ili mrežno preko videokonferencijske veze ili chata. Ispitivač predstavlja svaki intervju s istim prethodno određenim pitanjima, zapisujući rezultate kao kvalitativnu procjenu aktivnosti.

- ★ **Savjet:** Mladi su prirodno obzirni, obično ne žele uvrijediti i rijetko ih se pita za mišljenje o onome što ih se tiče. Stoga se mogu osjećati nelagodno u situaciji intervjua jedan na jedan ili možda nemaju dovoljno samopouzdanja za kritiku te stoga preporučujemo da se ne oslanjate samo na ovu metodu kada vrednujete aktivnost.

Pošalji mi razglednicu!

Za cijelo vrijeme vašega međunarodnog projekta mladi će često unositi male, ali ipak važne promjene u svoje uobičajeno postupanje. Pošalji mi razglednicu jednostavan je način da doznate za te male, ali važne razvojne promjene i možete motivirati mlade da prepoznaju utjecaj koji međunarodna aktivnost ima na njihove živote.

Svrha: Uхватiti primjere praktičnih stvari koje su ljudi učinili drukčije kao posljedicu različitih stadija vašega međunarodnog projekta. O njima se može raspravljati tako da se mladi motiviraju u prepoznavanju onoga što su naučili i potom se to može sažeti u završnome vrednovanju.

Metoda: Na početku svake aktivnosti imajte pri ruci razglednice i zatražite od mladih da napišu na onoliko razglednica koliko žele – jedna stvar po razglednici – nešto što su učinili drukčije kao posljedicu ovoga međunarodnog projekta, po mogućnosti s nekoliko podataka o rezultatima.

Možete tražiti od mladih da raspravljaju o tome ili jednostavno razglednice “pošalju” vama. Cijelim tijekom vaše aktivnosti ili projekta možete ih početi grupirati po temama, izložiti i upotrijebiti u završnom cjelovitom vrednovanju. (Ne zaboravite unaprijed zatražiti pristanak ako ih mislite izložiti.) Dodatno ih se može iskoristiti za vrednovanje osobne krivulje učenja pojedinca i koristan su prvi korak u fazi vašeg projekta “Što dalje”.

UPITNICI - PRIPREMA, PROVEDBA I ŠTO DALJE

- 👉 Ovi sveobuhvatni primjerci upitnika uzeti su s CD-ROM-a za vrednovanje SALTO-Youth i sa www.SALTO-YOUTH.net/Evaluation/.

Kao i sa svim metodama u ovoj brošuri, preporučujemo da ih prilagodite da odgovaraju specifičnoj prirodi vašega međunarodnog projekta i potrebama vaše ciljne skupine.

- ★ **Savjet:** Ne govore svi mladi istim jezikom i nekima je neugodno s pisanom riječi, pa stoga, kao što je spomenuto u odlomku o intervjuima, preporučujemo da se ne oslanjate isključivo na ovu metodu pri ocjenjivanju aktivnosti.

PRIPREMA

- ★ **Savjet:** Upitnik prije projekta prilika vam je da prikupite informacije o trenutačnu znanju i razinama iskustva mladih; ova se faza naziva i osnovno istraživanje. Ova vam informacija omogućuje da pripremite program koji je relevantan prema iskazanim potrebama učenja.

UPITNIK KOJI SE RJEŠAVA PRIJE TEČAJA

- Kako bismo istražili učinak tečaja, važno je da znamo vašu sposobnost (mogućnost) iznošenja projekata razmjena mladih prije tečaja, poslije tečaja i od tri do šest mjeseci poslije tečaja.
- Ove će informacije biti obrađene anonimno i neće poslužiti u druge svrhe osim za poboljšanje i ocjenjivanje kvalitete i utjecaja tečaja.
- Molimo vas, pošaljite kopiju dovršenog (popunjenog) upitnika e-poštom istraživaču koji radi sa skupinom.
- Važno je za vas da pratite vlastiti razvoj učenja. Stoga tražimo od vas da ponesete SVOJU VLASTITU KOPIJU na tečaj kako biste mogli usporediti koliko ste napredovali od početka do završetka tečaja. Mapa (fascikl) će biti izdana kako biste mogli pohraniti (zadržati) svoju kopiju.

Država prebivališta:

Državljanstvo (putovnica):

Spol:

Datum:

PRIMJERI KAKO ISPUNITI UPITNIK

I) Kakvo je vaše znanje o Španjolskoj?

bez znanja

I

2

3

4

visoko obrazovan i iskusen

5

6

II) Opišite u kojim područjima imate znanja, a u kojima biste se mogli poboljšati?

III) Koliko ste vješti u pripremi paella?

bez vještina

I

2

3

4

5

vrlo vješt i iskusen

6

IV) Opišite svoju sposobnost:

1) Kakvo je vaše znanje o programu za mlade?

bez znanja

detaljno poznavanje svih akcija

1a) Opišite u kojim područjima imate znanja, a u kojima biste se mogli poboljšati.

2) Koliko ste vješti u organiziranju razmjena mladih?

bez vještina

vrlo vješt i iskusan

2a) Ukratko opišite vještine koje imate i one koje biste trebali poboljšati.

3) Koliko možete komunicirati u međunarodnome okruženju?

loša (oskudna) komunikacija

vješt govornik (komunikator?)

3a) Ukratko opišite svoju sposobnost komuniciranja u međunarodnome kontekstu:

4) Koliko možete raditi u projektnoj skupini?

ne mogu raditi s drugima

vješt u suradnji

4a) Ukratko opišite svoju sposobnost za rad u skupini:

5) Koliko je vaše znanje o praksi razmjene mladih?

vrlo malo (oskudno)

široko znanje

5a) Ukratko opišite svoje znanje o ovoj temi i područje koje biste mogli poboljšati:

6) Kakva je vaša sposobnost prenošenja znanja u praksu rada s mladima?

nisam kadar

posve integriran u praksu

6a) Ukratko opišite svoju sposobnost:

7) Kolika je vaša sadašnja svijest o kulturama drugih ljudi?

vrlo niska/mala

posve svjestan i osjetljiv

7a) Komentar:

8a) Koliko ste skloni razvijanju razmjene mladih poslije tečaja?

malo vjerojatno

posve predan

Kakvu potporu imate od organizacije kod kuće da biste mogli provesti takav projekt?

- Potpunu podršku za bilo koji kvalitetan projekt koji sam predložio o toj temi
- Ograničenu podršku
- Bez podrške
- Komentar:

8b) Je li vaša organizacija već prije provela međunarodnu razmjenu mladih?

 Da Ne

8c) Ima li vaša organizacija trenutno partnere za takve razmjene?

 Da Ne

9) Imate li kakve dodatne komentare o vašim potrebama na tečaju?

Molim pošaljite upitnik na e-poštu: ...

Hvala vam na pomoći!

FINALE

★ **Savjet:** Ovdje vi, osoba koja radi s mladima i oni, mladi, imate priliku procijeniti koliko je vaša aktivnost bila učinkovita kad govorimo o ispunjavanju potreba koje su istaknute u osnovnim informacijama prikupljenim u upitniku prije tečaja. Ova je informacija posebno vrijedna za aktivnosti (radnje) vašeg projekta te za ishod izvješća.

📄 Za više obavijesti o radnjama, ishodima te izvješćima pogledajte također Poslije svega (str. 82)

VREDNOVANJE POSLIJE TEČAJA

Za vas je važno da pratite razvoj svog učenja na tečaju pa vas molimo da upotrijebite prvi upitnik kao vodič kako biste usporedili koliko ste napredovali od tada. Čuvajte obje kopije u mapi koja vam je dana.

Ove će informacije biti obrađene anonimno i neće poslužiti u druge svrhe osim za poboljšanje i ocjenjivanje kvalitete i utjecaja tečaja.

Država prebivališta:

Državljanstvo (putovnica):

Spol:

Datum:

1) Kakvo je vaše sadašnje znanje o programu za mlade?

bez znanja

1

2

3

4

5

6

detaljno poznavanje svih akcija

1a) Ukratko opišite u kojim područjima imate znanja, a u kojima biste se mogli poboljšati.

2) Koliko ste sada vješti u organiziranju razmjene mladih?

bez vještina

1

2

3

4

5

6

vrlo vješt i iskusen

2a) Ukratko opišite vještine koje imate i one koje biste trebali poboljšati.

3) Koliko sada možete komunicirati u međunarodnom okruženju?

loša komunikacija

 1

 2

 3

 4

 5

 6

vješt govornik

3a) Ukratko opišite svoju sposobnost komuniciranja u međunarodnome kontekstu:

4) Koliko ste sada sposobni raditi u projektnoj skupini?

ne mogu raditi s drugima

 1

 2

 3

 4

 5

 6

vješt u suradnji

4a) Ukratko opišite svoju sposobnost rada u skupini:

5) Koje je vaše sadašnje znanje o praksi razmjene mladih?

vrlo malo

 1

 2

 3

 4

 5

 6

široko znanje

5a) Ukratko opišite svoje znanje o ovoj temi i područje koje biste mogli poboljšati:

6) Kakva je vaša sadašnja sposobnost prenošenja znanja u praksu rada s mladima?

nisam kadar

 1

 2

 3

 4

 5

 6

posve integriran u praksu

6a) Ukratko opišite svoju sposobnost:

7) Kolika je sada vaša svijest o kulturi drugih ljudi (poslije tečaja)?

vrlo niska/mala

 1

 2

 3

 4

 5

 6

posve svjestan i osjetljiv

7a) Komentar:

8) Što ste još naučili iz tečaja?

8a) Imate li potrebe koje nisu bile uzete u obzir na tečaju? Ako da, objasnite.

9) Koliko ste skloni razvijanju razmjene mladih poslije tečaja?

malo vjerojatno

1 2 3 4 5 6

posve predan

9a) Imate li kakvu ideju vezanu uz razmjenu?

Da Ne

Ukratko, recite nešto o ideji?

9b) Imate li partnere za taj projekt?

Da Ne

Tko su oni?

9c) Jeste li ih upoznali (našli) na ovome tečaju?

Da Ne

10) Mislite li da ćete u ostvarivanju razmjene imati potporu

vaše organizacije..... Da Ne

vaše Nacionalne agencije/koordinatora..... Da Ne

vaših novih kolega s tečaja..... Da Ne

SALTO-ovih resursnih izvora..... Da Ne

kao dio e-skupine o ovoj temi..... Da Ne

11) Je li tečaj održavan u okruženju u kojemu vam je bilo ugodno učiti?

Da Ne

12) Jesu li vaša iskustva u radu s mladima uzeta u obzir na ovom tečaju?

Da Ne

13) Jeste li učili od drugih sudionika tijekom tečaja?

Da Ne

14) Jesu li se ostvarila vaša očekivanja o tečaju?

- Gotovo
sva Neka Nijedno

Komentar

15) Jesu li postojali odgovarajući materijali dostupni za upotrebu na tečaju i izvan njega?

- Da Ne

Komentar

16) Jeste li aktivno sudjelovali u tečaju?

- gotovo cijelo vrijeme katkad gotovo nikada

Komentar

17) Jesu li metode koje su primijenjene bile primjerene temi?

- gotovo cijelo vrijeme katkad gotovo nikada

Komentar

18) Može li se ono što ste naučili na ovome tečaju primijeniti u svakodnevnu životu?

- Da Ne

Komentar

19) Je li tečaj ispunio zadane ciljeve?

- Da Ne

Komentar

Hvala vam na pomoći!

DUGOTRAJNI ISHODI

★ **Savjet:** Ovdje vi, osoba koja radi s mladima i oni, mladi, možete procijeniti dugotrajan utjecaj tečaja na vještine, znanje i mogućnost prenošenja naučenoga u praksu. Ova je informacija osobito vrijedna za planiranje puta vašeg procesa.

☛ Za više informacija o planiranjima putova pogledajte Poslije svega (str. 82)

UTJECAJ / NASTAVAK

Važno je za vas da pratite vlastiti razvoj učenja prije prvoga tečaja pa vas molimo da se poslužite svojim prethodnim upitnikom kao vodičem kako biste usporedili koliko ste napredovali od tada. Čuvajte kopije u mapi koja vam je dana.

Molimo pošaljite upitnik na e-adresu:

Ove će informacije biti obrađene anonimno i neće poslužiti u druge svrhe osim za poboljšanje i ocjenjivanje kvalitete i utjecaja tečaja.

Država prebivališta:

Državljanstvo (putovnica):

Spol:

Datum:

1) Kakav je utjecaj imao tečaj na vaš rad?

velik srednji malen nikakav

Molimo objasnite:

2) Je li bilo osobnog utjecaja na vaš život?

Da Ne

Molimo objasnite:

Jeste li stvorili bilo koji projekt programa za mlade od sudjelovanja u tečaju, koji je bio izravna posljedica tečaja ili je uvelike utjecao na njega?

Da Ne

Molimo objasnite:

U kojoj ste fazi?

faza ideje postupak prijave prihvaćena prijava završen projekt

Naslov:

Akcija: (ako je riječ o 5. akciji, tada koji dio)

Zemlja domaćin

Partneri:

(Molimo vas ponovite pitanje u nastavku ako ste sudjelovali u stvaranju više od jednog projekta)

3a) Jeste li stvorili bilo koji projekt nevezan uz program za mlade od sudjelovanja u tečaju, koji je bio izravna posljedica tečaja ili je uvelike utjecao na njega?

Da Ne

U kojoj ste fazi?

Naslov:

Kratak opis:

Kako je projekt financiran?

Zemlja domaćin

Partneri:

3b) Jesu li kontakti s partnerima projekta ostvareni na tečaju?

Da Ne

ODGOVORITE NA SLJEDEĆA PITANJA UZIMAJUĆI U OBZIR ONO ŠTO STE NAUČILI IZ PRAKTIČNA RADA S MLADIMA I/ILI RAZVOJA RAZMJENE MLADIH OD ZAVRŠETKA TEČAJA

4) Kakvo je vaše sadašnje znanje o programu za mlade?

bez znanja

1

2

3

4

5

6

detaljno poznavanje svih akcija

4a) Ukratko opišite u kojim područjima imate znanja, a u kojima biste se mogli poboljšati.

5) Koliko ste sada vještiji u vođenju projekata?

bez vještina

1

2

3

4

5

6

vrlo vješt i iskusn

5a) Ukratko opišite vještine koje imate i one koje biste trebali poboljšati.

6) Koliko sada možete komunicirati u međunarodnome okruženju?

loša (oskudna) komunikacija

vješt govornik

1

2

3

4

5

6

6a) Ukratko opišite svoju sposobnost komuniciranja u međunarodnome kontekstu.

7) Koliko ste sada sposobni raditi u projektnoj skupini?

ne mogu raditi s drugima

vješt u suradnji

1

2

3

4

5

6

7a) Ukratko opišite svoju sposobnost rada u skupini.

8) Koje je vaše sadašnje znanje o praksi razmjene mladih?

vrlo oskudno / malo

široko znanje

1

2

3

4

5

6

8a) Ukratko opišite svoje znanje o ovoj temi i područje koje biste mogli poboljšati:

9) Kakva je vaša sadašnja sposobnost prenošenja znanja u praksu rada s mladima?

nisam kadar

posve integriran u praksi

1

2

3

4

5

6

9a) Ukratko opišite svoju sposobnost:

10) Kolika je sada vaša svijest o kulturi drugih ljudi

vrlo niska/mala

posve svjestan i osjetljiv

1

2

3

4

5

6

10a) Komentar:

11) S kojim se teškoćama još suočavate pri ostvarivanju međunarodnih razmjena?

Koje ste vještine i kompetencije razvili tijekom tečaja, a koje primjenjujete od tada?

- Neki primjeri:
 - Timski rad
 - Interkulturalno učenje
 - Vođenje projekta
 - Komunikacija u međunarodnome okruženju
 - Popunjavanje obrazaca za dodjelu nepovratnih sredstava
- Drugo, molimo, navedite:

13. Jeste li ponovno primjenjivali sredstva i materijale koje ste dobili tijekom tečaja?

- Da Ne

Koje?

14. Jeste li ponovno primijenili metode s tečaja?

- Da Ne

Koje?

15. Jeste li imali bilo kakav kontakt sa svojom Nacionalnom agencijom od završetka tečaja?

- Da Ne

Stavite kvačicu pokraj polja koje najbolje odgovara tvrdnji

- Nacionalna agencija tražila je da postanete resursna osoba
 - Poslali ste prijedlog Nacionalnoj agenciji da postanete resursna osoba i dobili pozitivan odgovor
 - Poslali ste prijedlog Nacionalnoj agenciji da postanete resursna osoba i dobili negativan odgovor
 - Raspravljali ste o idejama za projekte
 - Predali ste izvješće
 - Točke prijave i procedure
 - Dobivate li podatke o programu Mladi na djelu
 - za vaš posao u Nacionalnoj agenciji ili regionalnoj mreži
- Drugo, molimo, navedite:

15a) Ako vas je vaša Nacionalna agencija angažirala kao resursnu osobu, objasnite kako.

16) Jeste li prosljedili informacije s tečaja svojoj vlastitoj organizaciji?

Da Ne

17) Jeste li prosljedili informacije s tečaja drugim organizacijama?

Da Ne

18) Jesu li vas u stvaranju međunarodnog projekta podržali

vaša organizacija..... Da Ne

vaša Nacionalna agencija..... Da Ne

vaši novi kolege s tečaja..... Da Ne

SALTO-ovih resursnih centara..... Da Ne

kao dio e-skupine o ovoj temi..... Da Ne

Hvala vam na pomoći!

PLANOVI STAZA

Planovi staza animirani su dokumenti koji prikazuju korake koje mladi planiraju učiniti kako bi se upustili u putovanje prema svome uključanju u zajednicu i pristupu boljemu životu.

ŠTO DALJE

- Za više obavijesti o planovima staza pogledajte brošuru “Služite se svojim rukama kako biste krenuli naprijed; engl. Use Your Hands to Move Ahead” iz SALTO-ove serije Inclusion.

Korisniku su dali na raspolaganje vizualni vodič koji oni sami te članovi njihove mreže podrške nogu upotrijebiti u nadgledanju i vrednovanju svojega napretka na stazi uključivanja i bolje kvalitete života. Također znane kao mape miljokaza ili akcijski planovi, najveća im je vrijednost u tome što omogućuju korisniku da velike dugoročne ciljeve podijeli na manje i tako odluči koji od njih ima prednost te se može ispuniti.

Na primjer:

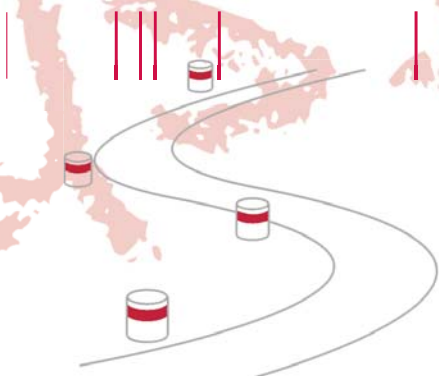
Vaš je dugoročan cilj ugostiti skupinu mladih koju ste upoznali na posljednjemu međunarodnom projektu.

VELIKI ZADATAK – ČINI SE NEMOGUĆIM ISPUNITI GA
Razlomite ga u “manje zalogaje”:

Vaš bi prvi cilj mogao biti organizacija javnog sastanka na kojemu ćete predstaviti vaše izvješće o ishodima posljednjega međunarodnog projekta.

MANJI ZADACI – ČINI SE MOGUĆIM ISPUNITI IH

Dotatna im je vrijednost u tome da osobama aktivnima u radu s mladima i ostalim profesionalcima koji im pružaju podršku daju idealnu priliku da povežu sastanke podrške i ostale vanjske mehanizme podrške s ključnim miljokazima ili fazama plana.

Savjet: Kao i u fazi reintegracije, možda ćete morati primijeniti stajalište “pričekaj i vidi” na stazu procesa planiranja, pa to nije nužno akcija s kojom biste trebali pokušati odmah vratiti mlade kućama. Budite strpljivi, dajte mladima vremena da “**probave**” učenje i iskustvo te preuzmu kontrolu nad stazom planiranja procesa onako kako najbolje odgovara njihovim potrebama.

PROMICANJE POZITIVNIH STRANA IZVJEŠĆE O AKTIVNOSTIMA I ISHODIMA

Izvešće o aktivnostima i ishodima sažetak je informacija prikupljenih iz alata i primjena procesa prikazanih u poglavlju “Finale” (str. 61); to je prilika mladima da **istaknu koristi i pozitivne aspekte** radi mogućeg utjecaja na osobnu i društvenu razinu međunarodne aktivnosti. To je korisno sredstvo za kampanje kako bi se privukli resursi i podržale buduće međunarodne akcije; dakle, iako je to završetak jedne aktivnosti, istodobno je i početak druge!

Izvešća se mogu napraviti na niz načina: rabite fotografije, dnevnike, snimke iz faza Priprema, Tijekom i Poslije vaše aktivnosti te primijenite sve oblike medija i tehnologija koji su vam dostupni kako biste maksimalno iskoristili utjecaj. Povežite se sa svojom publikom izveštavajući ponosno i osobno: poslužite se fotografijama događaja te stvarnim svjedočenjima mladih. Kontaktirajte s lokalnim medijima: televizijom, radijem, novinama, objavite izvešće na internetskoj stranici vaše organizacije, napravite izvještaj u obliku videa, DVD-a, knjige, kazališnoga komada: na tebi je – **budi kreativan!** Ovo je tvoja prilika da pokažeš svoj rad, slaviš svoje postignuće te tražiš i dobiješ podršku za buduće projekte... Sretno!

Kako ovo putovanje završava, a tvoje počinje, završit ćemo s ovim taoističkim citatom:

“ Način je cilj. Krajnji zadatak nema kraja i ta je činjenica ono što daje zadatku konačnu vrijednost.”

'AUTORI'

PONOSNI AUTORI OVE

ANDRES ABAD PACHECO (AUTOR)

<http://trainers.SALTO-YOUTH.net/AndresAbadPacheco/>

Andres živi u Španjolskoj i ima dugogodišnje iskustvo u međunarodnim projektima za mlade, aktivan je u radu s mladima te obrazovanju odraslih, i u praktičnom radu i u koordinaciji. Također je sudjelovao u ostalim europskim obrazovnim programima kao što su Socrates - Grundtvig i Leonardo da Vinci, bio je trener za projekt European Young people u praktičnim fazama u Španjolskoj te sudjelovao u dvjema inicijativama projekata EU YOUTHSTART. Također je sudjelovao u tehničkoj pomoći EQUAL te tijesno surađuje s Institutom za mlade regije Murcia. Izradio je nekoliko publikacija, poput vodiča za mlade s manje mogućnosti, materijala za strance o učenju španjolskog jezika i kulture te druge obrazovne materijale za odrasle.

EUGEN GHERGA (AUTOR)

<http://trainers.SALTO-YOUTH.net/EugenGherga/>

Eugen živi u Rumunjskoj i ima veliko iskustvo s različitim tipovima mladih s različitim potrebama. Radi u Interkulturalnom institutu Timisoara www.intercultural.ro te je član Youth Express Networka www.y-e-n.net i Europske mreže animacije www.enoa.de. Proveo je opsežne projekte uključivanja poput European Human Bridgesa te sudjelovao u pisanju mnogih praktičnih obrazovnih publikacija. Također je aktivan u Vijeću Europe u radu s mladima te europskom programom Mladi na djelu.

BROŠURE

LYNNE TAMMI (AUTORICA I UREDNICA)

<http://trainers.SALTO-YOUTH.net/LynneTammi/>

Lynne živi u Škotskoj, UK, radi kao projektna koordinatorica za Article 12 u Škotskoj www.article12.org, nevladinu organizaciju koja se bavi ljudskim pravima i rabi vršnjačko učenje kako bi omogućila marginaliziranim mladima da promiču prava mladih na lokalnoj, nacionalnoj i međunarodnoj razini u sklopu Europske bijele knjige o mladima i ostalih međunarodnih povelja o ljudskim pravima. Magistrirala je te aktivno radi s mladima više od 20 godina i često se služi programom Youth u promicanju prava mladih. Izradila je nekoliko publikacija, a jedna je od njih <http://www.SALTO-YOUTH.net/find-a-tool/269.html>. Lynne je sudjelovala na tečaju SALTO Euromed Step AT te je također aktivna u programu Euromed. Sada studira međunarodna ljudska prava na Sveučilištu Robert Gordons u Aberdeenu.

TONY GEUDENS (KOORDINATOR)

<http://trainers.SALTO-YOUTH.net/TonyGeudens/>

Tony radi za SALTO-YOUTH OV Resursni centar u Belgiji – Flandriji od njegova osnutka 2000. godine. Bavi se društvenom psihologijom i obrazovanjem osoba aktivnih u radu s mladima. Unutar SALTO-a usredotočio se na društveno uključivanje (rad s ljudima s manje mogućnosti) te organizaciju tečajeva i konferencija o toj temi. Tony je također odgovoran za SALTO-ovu internetsku stranicu za uključivanje te za neke od publikacija o uključivanju poput ove. Kontakt: tony@salto-youth.net

'REFERENCIJE' - ŽELITE LI ZNATI VIŠE?

Dodatne publikacije iz SALTO-ove serije "Uključivanje za sve – engl. Inclusion for All":

- **Going International - Inclusion for All (2004.)** – brošura s praktičnim metodama uključivanja i savjetima za pripremu, provođenje i praćenje međunarodnih projekata za mlade s manje mogućnosti
- **Use your Hands to Move Ahead (2004.)** – primjena praktičnih zadataka kako biste povećali sudjelovanje mladih s manje mogućnosti u kratkoročnim projektima Europske volonterske službe
- **Fit for Life (2005.)** – korištenje sportom kao obrazovnim sredstvom za uključivanje mladih s manje mogućnosti u rad s njima
- **No Barriers, No Borders (2006.)** – praktična brošura o postavljanju međunarodnih projekata za mlade različitih mogućnosti (osobe s invaliditetom i bez njega)
- **Over the Rainbow (2006.)** – praktična brošura za postavljanje međunarodnih projekata s mladim lezbijkama, homoseksualcima, biseksualnim mladim osobama te onima koji još propituju svoju seksualnu orijentaciju
- **Inclusion & Diversity (2006.)** – kako još više mlade uključiti u različite projekte te kako doći do različitih ciljnih skupina (suradnja SALTO-ovih resursnih centara za uključivanje i kulturalnu raznolikost)
- **No Offence (2006.)** – istraživanje mogućnosti i postavljanja projekata za mlade s mladim prijateljima i onima u kojih postoji rizik za počinjenje prekršaja.
- ...

👉 Pronađite ih sve na www.SALTO-YOUTH.net/Inclusion/

- **Serija Smjernica (engl. T_Kits):** tematske smjernice lako se primjenjuju u edukacijama s mladima te u učenju. **Partnerstvo između Vijeća Europe i Europske komisije o temi edukacije osoba aktivnih u radu s mladima u Europi.**
- Društveno uključivanje
- Vođenje projekata
- Organizacijski menadžment
- Interkulturalno učenje jezika
- Interkulturalno učenje
- Internacionalna volonterska služba
- u nastajanju... Građanstvo, mladi i Europa
- Bitni uvjeti osposobljavanja
- Financiranje i vođenje financija
- Vrednovanje
- Euromed-suradnja

👉 Preuzeto na www.training-youth.net ili www.SALTO-YOUTH.net/toolbox/

TEMELJI OVE BROŠURE...

- **Boal, A., Games for Actors and Non-actors, 1992**
- **Vijeće Europe.,**
 - *DOMINO (peer group education as a means to fight racism and intolerance), 1995*
 - *Education Pack (methods and activities for informal intercultural education), 1995*
 - *Compass - a manual on human rights education, 2004 - www.coe.int/compass/*
- **Christopher. E. And Smith. L., Negotiation Training through Gaming, 1991**
- **Europska komisija., Including All with the Youth Programme (an inspirational booklet), 2004**
- **Handy, C., The Empty Raincoat, 1985**
- **Kolb, D.A., Experiential Learning: Experience as the Source of Learning and Development, 1984**
- **Leargas, Risk Assessment, Child Safety and Youth Exchange Programmes, 2004 (dostupan na SALTO Toolbox for Training www.SALTO-YOUTH.net/Toolbox/)**
- **SALTO-YOUTH.net, Project Management Handbook, 2001 (dostupan na www.SALTO-YOUTH.net/Toolbox/)**
- **Tammi, L., TELLING IT LIKE IT IS: a peer education and training manual, 2003**

MATERIJALI DOSTUPNI NA INTERNETU

Više poveznica i materijala o uključivanju možete naći na www.SALTO-YOUTH.net/Inclusion/

- **Metode i alati za projekte i edukacije o uključivanju – www.SALTO-YOUTH.net/InclusionTools/**
- **Tražite li mentora ili resursnu osobu koja se bavi uključivanjem – www.SALTO-YOUTH.net/InclusionTrainers/**
- **Edukacija vezana uz temu uključivanja – www.SALTO-YOUTH.net/InclusionCourses/**
- **SALTO Newsletter o uključivanju – www.SALTO-YOUTH.net/InclusionNewsletter/**
- www.coe.int/youth/ (Vijeće Europe – mladi)
- www.europa.eu.int/youth/ (Europska unija – portal za mlade)
- www.europa.eu.int/comm/youth/ (Europska komisija - program YOUTH)
- www.enoa.de (Europska mreža animacije)
- www.impact-see.org (Vrednovanje)
- www.inclusion.com (Uključivanje)
- www.outwardbound.org (Outward Bound)
- www.reviewing.co.uk (Aktivni vodič ocjenjivanja)
- www.training-youth.net (Partnership on European Youth Worker Training)
- www.woodcraftfolk.org.uk (Obrazovni materijali)
- www.y-e-n.net (Youth Express Network)

IMPRESUM

Zagreb, prosinac 2012., Agencija za mobilnost i programe EU

Prijevod: Ines Gašpert Junek, prof.

Lektura: Editor Plus, Centar za lekturu i prevoditeljstvo

SALTO-YOUTH Resursni centar za uključivanje ne odgovara za vjerodostojnost prijevoda

Objavljeno u prosincu 2004., sljedeće izdanje u ožujku 2006., u izdanju

SALTO-YOUTHOVA Resursnog centra za uključivanje

www.SALTO-YOUTH.net/Inclusion/

(Support & Advanced Learning and Training Opportunities within the YOUTH Programme)

SALTO-Jint, Grétrystraat 26, 1000 Bruxelles, Belgija

Tel.: +32 (0)2 209 07 20 Fax: +32 (0)2 209 07 49

inclusion@salto-youth.net

Koordinatori: Tony Geudens, tony@salto-youth.net ili Tony@Geudens.com

Autori: Andres Abad Pacheco, aaba_pacheco@hotmail.com

Eugen Gherga, eugen_gherga@yahoo.com

Lynne Tammi, lynne@article12.org

Urednica: Lynne Tammi, lynne@article12.org

Asistentica: Rosanna Mendolia, rosanna_mendolia@yahoo.it

Lay out: miXst, info@mixst.be

Tisak: VCP Graphics, vcgraphics@pandora.be

Ilustracije: Zomarr, zomarr@yahoo.com

Reprodukcija i uporaba u nekomercijalne svrhe dopušteni su uz navođenje izvora

www.SALTO-YOUTH.net/Inclusion/ te ako je o tome obaviješten inclusion@salto-youth.net.

